

Bizkaiko Indarkeria Matxistaren Behatokiaren 20 urte

berdintasuna BIZ
KA
IA

Argitaratzailerak

Bizkaiko Foru Aldundia. Enplegua,
Gizarte Kohesioa eta Berdintasuna
Sustatzeko Saila.

Egilea

Blanca Arriola

Portadako irudia

Voice Comunicación y Diseño

Maketazioa eta diseinua

GuajeVoltaje

LG: BI 1480-2023

ISBN: 978-84-7752-743-5

**Bizkaiko Indarkeria
Matxistaren
Behatokiaren 20 urte**

Edukia

Behatu aldatzeko	8
1. Bizkaiko Indarkeria Matxistaren Behatokia. Aurrekariak eta jarduera-esparrua	10
2. Indarkeria matxistaren gizarte- eta arau testuinguruari arreta emateko baliabideen bilakaera	13
3. Bizkaiko indarkeria matxistari buruzko hogeitazazpi urteko azterketa	18
3.1. Esku-hartze sozialaren eremua.....	18
3.1.1 Harrera, erabiltzaile gehiago denbora gehiagoan.....	19
3.1.2 Aholkularitza juridikoa: etengabeko igoera.....	22
3.1.3 Arreta psikologikoa: eskaria handitzen ari da.....	25
3.1.4 Familiarikiko esku-hartze sozioedukatibo eta psikosozialeko zerbitzua:	
urtetik urterako igoerak.....	28
3.1.5 Informazioa eta telefono bidezko arreta: bilakaera desberdina denboran zehar.....	33
3.1.6 Etxebizitza: goranzko eskaerak.....	34
3.1.7 Laguntza ekonomikoa: eskaeren gorakada handia.....	36
3.1.8 Gizarteratze eta laneratzea genero indarkeriaren biktimak diren	
emakumeentzat: programa osoa eta malgua.....	38
3.2. Polizia-eremua: Biktimizazioen goranzko joera.....	40
3.3. Eremu judiziala: salaketak, kopururik altuenean 2005etik.....	49
3.4. Osasun-arloa: kasu gehiago.....	52
Ondorioak	56

Behatu aldatzeko

**Teresa Laespada, Enplegua, Gizarte Kohesioa
eta Berdintasuna Sustatzeko Foru diputatua.**

Bizkaiko Indarkeria Matxistaren Behatokiak dagoeneko hogeit hamar urte daramatza gure Lurralde Historikoan emakumeok jasaten dugun kaltearen adierazpenik gordinenetako baten datuak biltzen eta aztertzen.

Zifren atzean dramak, sufrimendua eta emakumeen heriotzak daude. Beldurgarriena da errealitate hurbila eta arrunta dela, ia errutinazkoa, matxismoa eta emakumeen aurkako indarkeria egiturazko kontua baita gure gizartean.

Errealitate estrukturala da, baina ez gara konformatzen, ez dugu ezinbestekotzat hartzen, baizik eta ahaleginak areagotzen ditugu eta gure jarduera eta energia guztia mantentzen dugu aldatzeko politika eta ekintzekin. Politika eta ekintza horiek ahalik eta eraginkorrenak izan behar dute, eta, horretarako, funtsezkoa da Behatokiaren lana, eskaintzen dituen datuek aukera ematen baitigute indarkeria matxista hori hobeto ulertzeko.

Bizkaiko Foru Aldundiko Enplegua, Gizarte Kohesioa eta Berdintasuna Sustatzeko Sailak kudeatzen du errealitatea aztertzeko organo hori, eta kezkaz egiaztatzen dugu emakumeen aurkako indarkeriaren zifrek Bizkaian izan duten bilakaera gero eta handiagoa.

20 urteko datuei esker, gertatzen ari denaren eta indarkeria horren bilakaera hain arrikutsuaren ikuspegi osatuagoa dugu; izan ere, komeni da beti gogoratzea giza eskubide oinarritzkoenen urraketa dela.

Argitalpen honek Bizkaiko indarkeria matxistaren azken bi hamarkaden ikuspegia ematen du. Zifrak izugarriak dira eta hazten ari dira. Aurrean duguna ezagututa, gure politikak eta indarkeria matxistaren arloko jarduera-ardatz guztietan abian jartzen ditugun erakunde-baliabideak hobetu ditzakegu, benetako premiei erantzuten laguntzeko.

Era berean, ezagutza hori zabaltzen dugu indarkeria matxistaren aurkako borrokan parte hartzen duten erakundeekin, profesionalekin eta gizarte-eragileekin, bai eta herritarrekin ere, oro har.

Esaten dute kontatzen ez dena ez dela existitzen, edo ez dagoela itsu okerragorik, ikusi nahi ez duena baino... Indarkeria matxistari begira diezaiozun, haren errealitatea eta bilakaera azter ditzagun, gure erantzuna hobetzeko, ebidentzietan oinarritutako politika egitea ahalbidetuko diguten datuekin.

» *BIZKAIKO INDARKERIA MATXISTAREN BEHATOKIA:*

Aurrekariak eta jarduera-esparrua

Bizkaiko Indarkeria Matxistaren Behatokia (BIMB), hasiera batean Bizkaiko Genero Indarkeriaren Behatokia bezala ezagutzen zena, erakunde aholku-emaile giltzarria da, eta erakundeetako ordezkariak eta gizarte zibileko kideak osatzen dute, Bizkaiko indarkeria matxistaren aurkako lanean inplikaturik dagoen elkarte-mugimenduaren bidez.

Erakunde hau 2003an sortu zen, Bizkaiko Batzar Nagusietako Gizarte Ekintza Batzordeak lurralde horretan behatoki bat abian jartzeko gomendioa egin ondoren, Bizkaiko Foru Aldundiko Gizarte Ekintza Sailaren ekimenez, Bizkaiko lurraldeko indarkeria matxista aztertzeko eta monitorizatzeko.

Hasiera batean, Behatokia Bizkaiko Foru Aldundiko Gizarte Ekintza Saileko Emakumeak Babesteko eta Familiei Laguntzeko Zerbitzuari atxiki zitzaion 2015era arte. Urte horretatik aurrera, foru-erakundearen antolaketa-aldaketek Zerbitzu hori eta, ondorioz, Behatokia, Enplegua, Gizarte Inklusioa eta Berdintasuna Sustatzeko Sailean kokatu zuten. 2020an, Behatokiaren atxikipena aldatu zen, eta sail bereko Berdintasuna Sustatzeko Zuzendaritza Nagusiari esleitu zitzaion, gaur egun Enplegua, Gizarte Kohesioa eta Berdintasuna Sustatzeko Sailari.

2020an, indarrean dauden araudiekin bat etorritik, behatokiak bere izena doitu zuen, indarkeria matxistaren aurkako borrokan duen ikuspegia nabarmenduz. Erabaki horrek indarkeriari modu zabalagoan heltzeko konpromisoa islatzen du, bikotekidearen, bikotekide ohiaren eta familia barruko indarkeriaren eremuaz gain, beste adierazpen batzuk ere barnean hartuta, hala nola sexu-askatasunaren aurkako indarkeria, emakumeen genitalen mutilazioa, salerosketa eta jazarpena, besteak beste, “Istanbulgo Hitzarmenean” ezarritakoari jarraiki.

Behatokiaren helburua da informazio-sistema bat sortzea, Bizkaiko indarkeria matxista gertutik behatu, aztertu eta jarraitzeko. Halaber, arlo horretako egungo politikak nola funtzionatzen ari diren ebaluatzen du, eskura dauden baliabideak eraginpeko pertsonen benetako beharretara egokitzen direla ziurtatzeko.

2000ko maiatzean, Bizkaiko Emakumeen eta Gizonen Aukera Berdintasunerako eta Genero Politiketarako Foru Plana onartzearekin batera, lantalde tekniko, diziplina anitzekoa eta instituzionala sortzea ezarri zen, etxeko indarkeria-egoerei arreta emateko neurri integralak aztertu eta proposatzeko, gai horri buruzko informazio garrantzitsu guztia zentralizatzeko helburuarekin. Hurrengo hogeitazietan, Eusko Jaurlaritzako hainbat sail, hala nola Hezkuntza, Osasuna, Gizarte Politikak, Justizia eta Segurtasuna, eta Bizkaiko udalen ordezkaritza bat, genero-berdintasuna eta indarkeria matxistaren aurkako sustapenean lanean aritutako emakume-erakunde batzuekin batera, ahalegin horretan inplikatu ziren, Behatokia haziz eta indartuz.

1988an EMAKUNDE-Emakumearen Euskal Erakundea sortu zen, genero-berdintasuna sustatzera eta emakumeenganako diskriminazioa ezabatzerako bideratutako institutua, Bizkaiko Batzar Nagusiek Genero Indarkeriaren Behatokia sortzea gomendatu zutenean hamabi urtez lurraldean lanean aritu zena.

Testuinguru horretan, 2001ean “Etxeko tratu txarrak eta sexu-erasoak jasaten dituzten emakumeei laguntza hobia emateko erakunde arteko akordioa” sinatu zen, eta erakunde sinatzaileek konpromisoa hartu zuten etxeko tratu txarren eta sexu-erasoen biktimei ematen zaien arreta eta babes integrala (sanitarioa, poliziala, judiziala eta soziala) hobetzeko. Akordio horrek artikulatu eta koordinatzen du erakundeen esku-hartzea emakumeen aurkako indarkeriaren aurrean, eta jarduteko jarraibideak eta irizpideak ezartzen ditu kasu horietan inplikaturako profesionalentzat. Gainera, emakumeentzako hiru Ekintza Positiboko Plan ezartzen dira.

Ahalegin horien ildotik, Bizkaiko Foru Aldundiak (BFA) bere gain hartu zuen Genero Indarkeriaren Behatokia ofizialki sortzeko ekimena, 53/2003 Foru Dekretuaren bidez. Horretarako, helburuak, funtzioak eta osaera ezarri zituen, besteak beste, eta Bizkaian genero-indarkeriaren konponbideak aztertzeaz eta proposatzeaz arduratu zen. Behatokiaren osoko bilkura 2004an eratu zen, eta Antolaketa- eta Funtzionamenduaren Erregelamendua eta 2004-2008 Lan Plana onartu ziren.

{ 12 } aurrekariak eta jarduera-esparrua

Urteetan zehar, Behatokiak bere osaera eta jardun-eremuak egokitu ditu, Euskal Autonomia Erkidegoan nahiz aldundietan gertatzen diren egitura- eta ordezkaritza-aldaketekin bat etortzeko, betiere Bizkaiko genero-indarkeriaren arazoaren aurrean erantzun eraginkorra eta eguneratua ziurtatuz.

Gaur egun, Bizkaiko Indarkeria Matxistaren Behatokia ezinbesteko erakundea da Bizkaiko lurraldeko indarkeria matxistaren behaketan, azterketan eta jarraipenean, eta lan nekaezina egiten du eskura dauden politikak eta baliabideak benetako beharretara egokitzeko, eta nabarmen laguntzen du indarkeria matxistaren aurkako borrokan.

» *BIZKAIKO INDARKERIA MATXISTAREN BEHATOKIA:*

Indarkeria matxistaren gizarte- eta arau testuinguruari arreta emateko baliabideen bilakaaera

2003. urtean, behatokia sortu zenean, garai hartan Bizkaiko genero-indarkeriaren behatokia zena, emakumeen aurkako indarkeriaren eta genero-indarkeriaren biktimei arreta emateko Lurralde Historiko horretan hedatutako Gizarte Zerbitzuek honako helburu hauek zituzten:

- » Tratu txarren biktima diren emakumeentzako eta haien seme-alabentzako larrialdiko ostatuaren estaldura (12 plaza).
- » Guraso bakarreko familiei arreta integrala emateko egoitza-zerbitzua, hezkuntza-arloko esku-hartze pertsonalizatuarekin (19 plaza, tratu txarretara soilik bideratuta ez daudenak).
- » Laguntza psikologikoko programa bat, 1992an hasi zena eta tratu txarren biktimei eta biktimarioei laguntza psikologikoa ematen diena.
- » Prostituziotik atera nahi duten emakumeei laguntzeko programa bat.
- » Familia-testuinguruan indarkeria eta gatazkak prebenitzera eta murriztera bideratutako aholkularitza juridikoko programa bat.

Zerbitzu-tipologia hori guztiz bat dator garai hartan aitzindaria zen 1/2004 Lege Organi-koan, genero-indarkeriaren aurkako babes integraleko neurriei buruzkoan, adierazitakoe-kin, gizarte-laguntza integrala izateko eskubidearen barruan; izan ere, 19. artikuluan, arreta, larrialdi, laguntza eta harrerako eta berreskurapeneko gizarte-zerbitzuak izateko eskubidea garatzen zuen.

Eusko Jaurlaritzak, bestalde, indarkeria matxistaren biktima diren emakumeei informazioa eta arreta emateko zerbitzu espezializatua jarri zuen abian (900 840 111), eta udaleko gizarte-zerbitzuek harrera-, informazio-, orientazio- eta diagnostiko-lanak egin dituzte pixka-naka.

Gailu eta baliabide guztietan, eskariaren bilakaerek goranzko joera etengabea erakusten dute 2004. urteaz geroztik; izan ere, urte horretan hasi zuen Behatokiak datuak biltzeko eta aztertzeko lana.

Horregatik, foru-prestazioak eskaera handitzera eta antzemandako arreta-errealitate berrietara egokitzeko beharraz jabetuta, Bizkaiko Foru Aldundiaren Emakumeak Babesteko eta Familiei Laguntzeko Zerbitzuak urte hauetan zehar lan egin du dauden prestazioak indartzeko eta arreta-eredu berri bat, programa berriak, diseinatu eta abian jartzeko. Programa berri horietako batzuk aitzindariak izan ziren bere garaian, eta erreferente izan ziren beste administrazio batzuentzat.

Hala, 2006an, Familian Esku Hartzeko Programa espezializatua jarri zen abian, genero-indarkeria pairatzen zuten eta tratu txarrak ematen zituenarekin bizikidetza mantentzen zuten emakumeei (eta, zeharka, haien seme-alabei) arreta emateko.

Ondoren, TARTEKARI gizarte-laguntzako sarea jarri zen abian, indarkeria- eta tratu txarreko egoerak detektatzeko eta biktimei indarkeriatik ateratzeko lehen urratsak ematen laguntzeko.

2015ean, legediak zuzeneko biktima gisa txertatu zituen genero-indarkeriaren eraginpean zeuden haurrak, eta, horren ondorioz, adingabe biktimetan espezializatutako programa bat jarri zen abian (“Txikiak” izenekoa), eta dauden gainerako zerbitzuetan haurtzaroaren ikuspegia egokitu eta txertatu zen.

2021ean, Bizkaiko Foru Aldundiak arreta-eredu berri bat prestatu eta onartu zuen, indarkeria matxistatik bizirik atera direnei arreta ematen dieten Arreta Zerbitzuak kontzeptu-esparru beretik abia daitezen (indarkeria matxistaren ikuskera, gizarte-babesgabetasuna ulertzea, arreta-ereduak eta esku-hartze sozialaren metodologia), baliabideen hedapena, esku-hartze indibidual eta kolektiboko prozesuen artikulazioa eta Arreta Zuzeneko Zerbitzuen funtzionamendua gidatu behar duten arauak esparru kontzeptual horren arabera izan daitezkeen. Kontuan izan behar da, arretaren filosofia hori ia lortu ezin den eraikuntza teoriko batean soilik gera ez dadin, ezinbestekoa dela haren benetako inplikazioak onartzea eta epe luzerako prozesu bat dela, non helburuak pixkanaka lortuko diren.

Eredu berri horrek emakumearen aurkako indarkeria matxistaren kontzeptualizazio zabal barne hartzen du, babesgabetasun sozialaren kontzeptua garatzen du eta esku hartzeko irizpide gisa honako printzipio hauek ezartzen ditu, gutxienez:

- » Pertsona ardatz duen arreta.
- » Arretaren jarraitutasuna:
- » Ahalduntzea.
- » Bizi-kalitatea eta kalteen murrizketa:
- » Sororitatea.
- » Ikuspegi komunitarioa.
- » Erantzukizun publikoa.
- » Erresilientzia bultzatzen duena.

Emakumeen aurkako indarkeria matxistatik bizirik atera direnei arreta emateko foru-zerbitzu espezializatuen egungo konfigurazioa honako sailkapen honetan jasotzen da.

Lehenik eta behin, egoitza-zerbitzuak edo ostatu-plazak. Lan-ildo horrekin bat eto-

{ 16 } arreta emateko baliabideen bilakaaera

rriz, hauek dira Enplegua, Gizarte Kohesioa eta Berdintasuna Sustatzeko Sailak gaur egun emakumeen aurkako indarkeria matxistari arreta emateko eskaintzen dituen zerbitzuak, programak eta prestazioak:

a) Berehalako harrerako egoitza-zerbitzua. Zerbitzu hori emateko, urteko 365 egunetan 24 orduko talde profesional batek esku hartu behar du, eta, gaur egun, 24 plazako egoitza-zentro bat dago.

b) Egonaldia ertaineko egoitza-baliabideak. Lehenengo harreraren ondorengo ostatu bat ematen dute, eta esku-hartze psikosozialeko, sozioedukatiboko eta gizarte-laguntzako laguntza intentsiboekin eskaintzen dira.

Horretarako, BFAk arreta integraleko egoitza-zentro bat du, 26 plazako edukierarekin, eta bertan tratatu txarren biktimak diren emakumeen eta haien seme-alaben babes- eta bizitoki-eskaerei erantzuten zaie, guraso-ahala edo zaintza eta jagoletza izanik.

c) Izaera komunitarioko edo anbulatorioko programetatik, bigarren mailako ostatu-baliabideak eskaintzen zaizkie indarkeria matxistaren biktimak diren familiekiko esku-hartze psikosozialeko eta soziohezkuntzako zerbitzuei.

d) Beste egoitza-zerbitzu batzuk:

Bizi izandako indarkeria matxistaren ondorioz baztertuta edo babesik gabe geratzeko arriskuan edo egoeran dauden emakumeentzako egoitza-baliabidea. Baliabide honek 6 plaza ditu.

Gazte-estrategiaren eremutik, gainera, emakume gazteei zuzendutako berrogeita bi (42) egoitza-plaza ematen dira. Plaza horietara iristeko preskriptoreetako bat jasandako indarkeria matxista da.

Beste zerbitzu bat harrera-baliabideen sarea da, lehen eta bigarren mailako arretako harrera-baliabideak sarean artikulatzea, koordinatzea eta modu integratuan optimizatzea helburu duena, Aldundiak eta sareari atxikitako udalerriek emandako arretaren gaitasuna eta aldakortasuna biderkatuz.

Bigarrenik, anbulatorio-oinarriko zerbitzuak, honako sailkapen honekin:

a) Laguntza psikologikoko zerbitzua: arreta-programa hau 1992an hasi zen, eta BLHko hamar kokagune geografikotan deszentralizatuta dago, honako banaketa honekin: Bilbo; Lea-Artibai; Enkarterri eta Balmasedako Mankomunitatea; Nerbioi Eskualdea; Durango eta Berrizko Merinaldearen Mankomunitatea; Busturialdeko Mankomunitatea; Arratiako Mankomunitatea. Portugaleten, arreta ezkerraldean eta meatzaldean dago, eta Eskuinaldean eta Uribe Kostan, berriz, arreta-zentroak daude Getxon eta Leioan.

b) Laugarrenik, aholkularitza juridikoko zerbitzua: Zerbitzu honek astelehenetik ostirale-ra funtzionatzen du, urteko lanegun guztietan. Zerbitzu horren helburua Arreta Soziojuridikoko Zerbitzu bat ematea da, tratu txarren edo sexu-askatasunaren aurkako biktimei zuzendua, tratu txarren eta sexu-erasoen kasuen ondoriozko gatazkak prebenitzeko eta arintzeko.

c) Gizarte- eta hezkuntza-arloan eta psikosozialean esku hartzeko eta familiei aholkularitza sozio-juridikoa emateko zerbitzua. Zerizan, Sua, Haziak eta Beregain programen bidez garatzen da. Intentsitate altuko eta ertaineko 165 arreta-plaza eskaintzen dituzte komunitate-testuinguruan, eta 72 ostatu-plaza lurraldean. Horretarako, zerbitzuak banakako, familiako eta taldeko esku-hartzeak antolatzen ditu, eta esku-hartze horiek familiaren etxean (etxeko eta familiako hezkuntza) nahiz etxetik kanpo egin daitezke, testuinguru instituzional batean.

d) Genero-indarkeriaren biktima diren adingabeetan esku hartzeko zerbitzu espezializatua. 2016an inauguratu zen, eta genero-indarkeriaren biktima diren adingabeei arreta espezializatua eskaintzea du helburu nagusi, eragindako kaltea konpontzeko, eragin psikologikoan eta indarkeriarekiko esposizioak eragindako ondorioetan esku hartuz, bai eta amaren eta seme-alaben arteko loturan ere. Programak hilean 40 kasu artatzeko gaitasuna du.

e) Azkenik, TARTEKARI gizarte-laguntzako eragileen sarea laguntza-programa gisa eratu da, hogeita hamar bat gizarte-erakunde sarean artikulatzen dituen, kasuak hautemateko eta sentsibilizatzeko borondatezko eragileak biltzen dituen, indarkeria matxistaren biktimei babesa eta laguntza ematen dien talde profesional batekin batera.

» *BIZKAIKO INDARKERIA MATXISTAREN BEHATOKIA*

Bizkaiko indarkeria matxistari buruzko hogei urteko azterketa

Zer gertatu da azken hogei urteotan indarkeria matxistaren eremuan Bizkaian? Zer datu ditugu eta nondik lortzen ditugu? Zein dira emakume biktimen eta biktimizazioen datuak? Zeintzuk dira baliabide eta zerbitzuen arreta-zifrak?

Aldez aurretik, komeni da argitzea informazioa iturri desberdinetatik lortzen dela eta horien arabera sailkatzen dela¹.

3.1. Esku-hartze sozialaren eremua

Esku-hartze sozialaren eremua, indarkeriaren biktima diren eta zerbitzu publikoetara iristen diren emakumeen oinarritzko ezaugarriei buruzko informazioa zabaltzeko, honako atal hauetan egituratzen da:

- » Harrera.
- » Aholkularitza juridikoa.
- » Laguntza psikologikoa.
- » Familiako esku-hartze espezializatua.
- » Telefono bidezko arreta.
- » Etxebizitza.
- » Laguntza ekonomikoa.
- » Enplegua eta DSBE.

¹ Urte hauetan zehar, azterketa-eremu berriak sartu dira BIMBn, hala nola hezkuntzakoa, duela gutxi sartu dena eta datuak BIMBren webgunean kontsulta daitezkeena.

3.1.1. HARRERA, ERABILTZAILE GEHIAGO DENBORA GEHIAGOAN Bizkaiko Foru Aldundiaren (DBF) Berehalako Harrera Zerbitzuak ostatua ematen die bikotekidearen edo bikotekide ohiaren tratu txarrak jasan dituzten emakumeei, bai eta haien seme-alabei eta haien mendeko beste pertsona heldu batzuei ere.

Ikus daitekeen denbora-ibilbideak azken 19 urteetan BIMBn bildutako datuen bilakaera erakusten du. 2021ean eta 2022an erabiltzaile kopuruan izandako igoera esanguratsuak nabari dira, baita azken ekitaldi horretan erregistratutako gehieneko historikoa ere, orduan 170 emakumek eta 115 adingabek jarraitu zutela zenbatu baitzen. Zifra horiek dira 2004az geroztik serieek izan dituzten balio handienak.

Egoera hobeto ulertzen laguntzen duen faktore bat da, eskaera gero eta handiagoa zenez, 2021eko irailean Zerbitzuko plazen kopurua handitu egin zela, 15 izatetik 24 izatera igaro baitzen, eta, beraz, 2022. urte osoa zuzkidura berriarekin igaro zela.

1.TAULA. BEREHALAKO HARRERA-ZERBITZUA. BFA.
Emakumeak, seme-alabak eta mendeko beste pertsona batzuk. 2004-2022

	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Emakumeak	98	87	103	108	102	86	55	69	93	81	63	97	94	90	105	112	105	131	170
Seme-alabak	80	64	60	74	73	68	45	74	79	70	43	74	82	70	100	85	82	96	115
Men. perts*	.	.	.	.	.	.	1	0	1	0	1	0	0	2	3	1	4	1	0
TOTAL	178	151	163	182	175	154	101	143	173	151	107	171	176	162	208	198	191	228	285

*Datua 2010ean jasotzen hasten da.
Iturria: Enplegu, Gizarte Kohesio eta berdintasun sailaren datuetan oinarrituta egina. BFA.

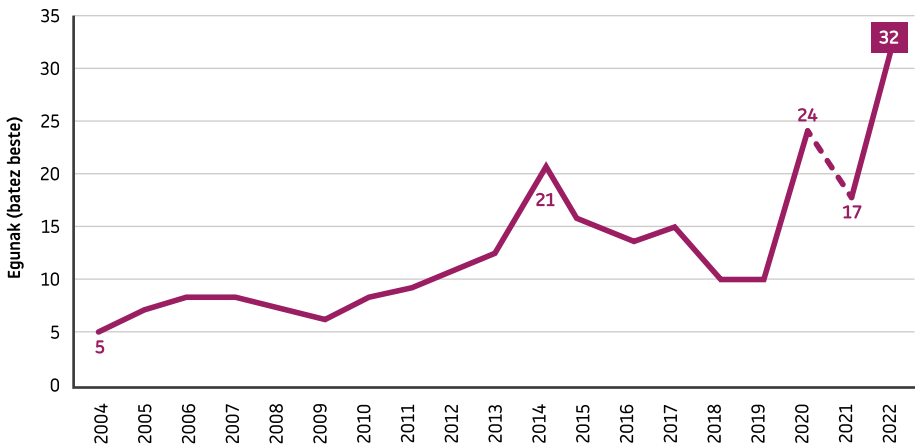
Indarkeria mota eta erasotzailearekiko harremana kontuan hartuta, bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindako indarkeria-gertakariak nagusitzen dira denboran zehar (% 97 2022an), eta gertatzen da erasotzailea biktimaren egungo bikotekidea dela ia kasu guztietan.

{ 20 } Bizkaiko indarkeria matxistari buruzko hogei urteko azterketa

Datuen azterketa jarraituak adierazten du, halaber, kasuistika nagusia heldu gazteei dago-kiela, eta horietatik ehuneko handi bat (% 75 2022an) ez dela 40 urtetik gorakoa. Hala ere, aipatu behar da adin-tartea zabala dela, eta 18 eta 74 urte artekoa.

Batez besteko egonaldiari erreparatzen badiogu, nabarmentzekoa da 2004ko 5 egunetatik 2022ko 32 egunetara izan den igoera.

1. GRAFIKOA. BATEZ BESTEKO EGONALDIA (EGUNAK) BFAKO BEREHALAKO HARRERA-ZERBITZUAN. BFA. 2004-2022 aldiko bilakaera.

Oharra: 2021eko datuak 01/01etik 16/08ra bitarteko aldiari bakarrik dagozkie.

Iturria: Enplegu, Gizarte Kohesio eta berdintasun sailaren datuetan oinarrituta egina. BFA.

Parametro horrek BIMBren bizitzako 20 urteetan izan duen goranzko bilakaerak erakusten du, alde batetik, gero eta konplexuagoak direla indarkeria-egoerarekin lotutako beste arazo batzuk dituzten kasuak; bestetik, agerian uzten du sistemak zailtasunak dituela beste erakunde edo arreta-eremu batzuen eskumenekoak diren egoitza-baliabideetan geroko harrera arintzeko.

Berehalako harrera-zerbitzuko egonaldia amaituta, erabiltzaile batzuek aldi baterako harrera modalitatean jarraitu behar dute. Eskura dauden aukeren artean, ohikoena foru-ego-

naldi ertaineko harrera izan zen 2022an, eta neurri txikiagoan, udal-baliabideak, Arreta Komunitarioko Zerbitzuak eta BFAko beste batzuk.

Hurrengo grafikoak zerbitzu hori behar izan duten erabiltzaileen ehunekoaren bilakaera erakusten du. Ikus daitekeenez, 2006an 10 erabiltzailetik 2 bakarrik (% 22) igaro ziren aldi baterako harrera-baliabideetara, serieko baliorik txikiena, eta ez da berriro errepikatu; izan ere, urte horretatik aurrera ia ez da % 30etik jaitsi, hasierako balio hori bikoiztu duten igoe-
ra-uneekin. 2020an lortu zen ehunekorik handiena (% 54).

2. GRAFIKOA. BEREHALAKO HARRERA-ZERBITZUAN (BFA) EGONALDI ERTAINEKO BALIABIDEETARA IGAROTZEN DIREN EMAKUMEAK (%).

2006-2022 aldiko bilakaera*.

* 01/01etik 16/08ra bitarteko datuak soilik.

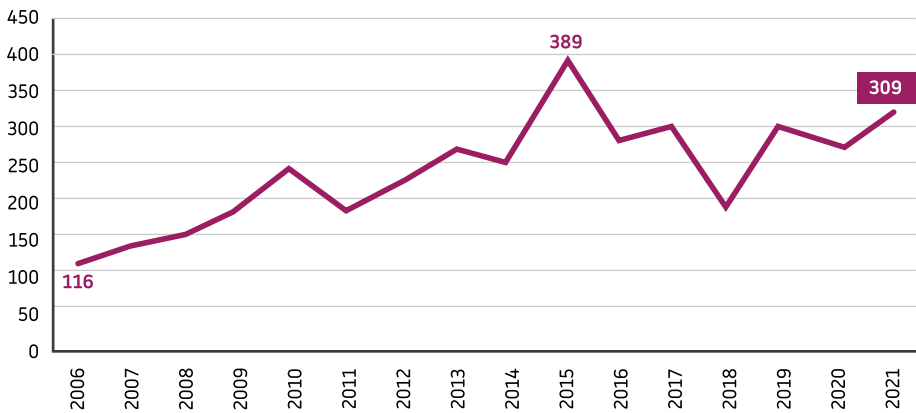
Iturria: BFAREN datuetan oinarrituta egina. Enplegua, Gizarte Kohesioa eta berdintasuna sustatzeko saila.

2022an, Egonaldi Ertaineko Harrerarako Foru Zerbitzuak 72 pertsonari eman zien arreta: 39 emakume, 33 seme-alaba adingaberekin (17 neska eta 16 mutil). Kasu gehienak bikote-kideak edo bikotekide ohiak eragindako indarkeriarenak izan ziren. Horrez gain, familia barruko indarkeriagatiko kasu bat ere zenbatu zen, baita sexu-indarkeriako egoera baten ondorioz sartu ziren bi emakume ere, erasotzailea pertsona ezezaguna izanik.

{ 22 } Bizkaiko indarkeria matxistari buruzko hogeitako azterketa

Egonaldiaren batez besteko iraupena 190 egun ingurukoa izan zen urte horretan bertan. Horri dagokionez, esan behar da 2006tik batez besteko egonaldiak goranzko joera izan duela. Aldiko baliorik handiena 2015ean lortu zen (13 hilabete). Hortik aurrera, iraupenak behera egin zuen, eta hamar hilabetera arteko igoerak txandaka izan ziren, aztertutako tartearen bigarren baliorik altuena.

3. GRAFIKOA. BATEZ BESTEKO EGONALDIA (EGUNAK) EGONALDI ERTAINEKO HARRERA ZENTROETAN (BFA)
2006-2021 aldiko bilakaera.

Oharra: Urtean egonaldia amaitzen duten kasuen arabera egiten da kalkulua.

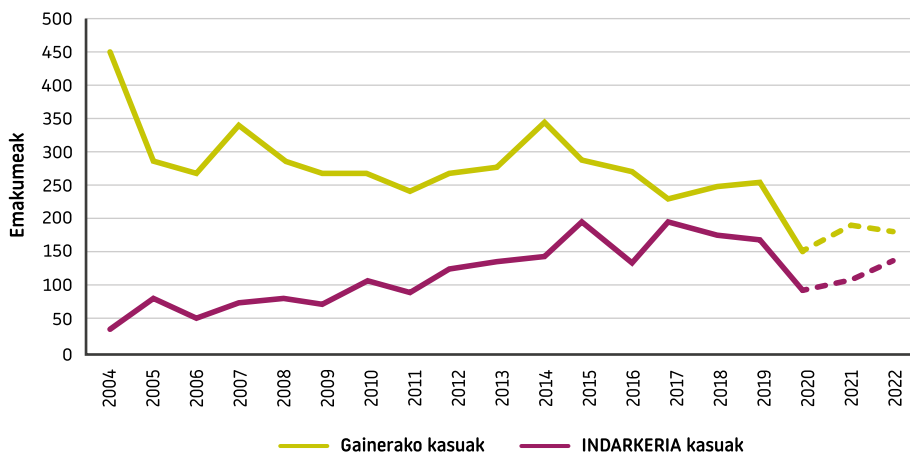
Iturria: BFAren datuetan oinarrituta egina. Enplegua, Gizarte Kohesioa eta berdintasuna sustatzeko Saila.

3.1.2. AHOLKULARITZA JURIDIKOA: ETENGABEKO IGOERA

Bizkaiko Foru Aldundiak Aholkularitza Juridikoko Zerbitzu bat ere badu. Zerbitzu horretan, besteak beste, Familia Zuzenbideari buruzko informazioa ematen da, bai eta tratatu txarren eta/edo sexu-erasoen kasuei buruzkoa ere, emakumeei ordenamendu juridikoak ematen dizkien aukeren berri emateko.

Grafikoan, urtean sortutako kasu berriak erreferentziazat hartuta, indarkeriaren biktima izan diren emakumeek baliabide horren erabileraren goranzko ibilbidea erakusten da, BIMBren bizitzako 20 urteetan zehar. Artatutako erabiltzaileen guztizko bolumenaren gorabeherak alde batera utzita, ikus daiteke kasuistika horrek igoera erregularra duela, ia etenik gabekoa.

4. GRAFIKOA. BFAREN ARRETA SOZIOJURIDIKOKO ZERBITZUA.
ARTATUTAKO EMAKUMEAK (KASU BERRIAK), PROBLEMATIKAREN ARABERA.
2005-2022 aldiko bilakaera.

Oharra: 2020tik aurrerako datuek aurrez aurreko arreta baino ez dute barne hartzen, eta urte horietan arreta telematikoa ere erregistratu da.

Iturria: Enplegua, Gizarte Kohesioa eta Berdintasuna Sustatzeko Sailaren datuetan oinarrituta egina. BFA.

2022ko datuei erreparatuta, BFaren Arreta Soziojuridikoko Zerbitzuak 302 emakumeen kasu berri jaso zituen. Horien herenek aholkularitza behar izan zuten bikotekidearen/bikotekide ohiaren edo familia barruko indarkeriaren kasuan (104 emakume), eta % 8k sexu-indarkeriaren kasuan (24 emakume). Zifra horiek erakusten dute Zerbitzuan artatutako hamar erabiltzaile berritik lauk baino gehixeagok indarkeria mota horietako batzuekin lotutako egoera bat zutela.

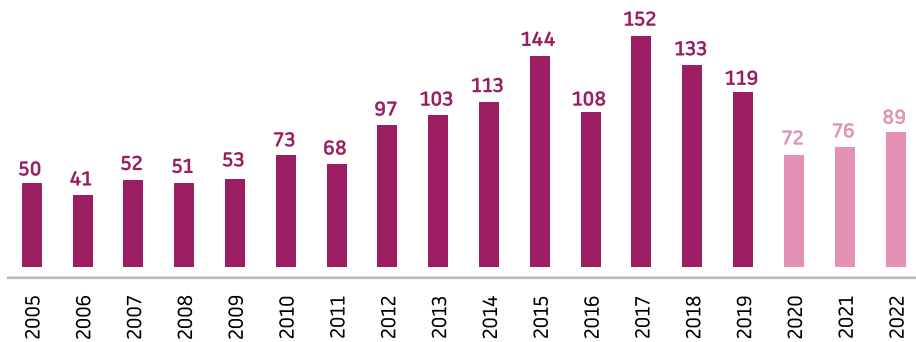
2022ko zifrek adierazten dute indarkeria kasuak % 25,5 igo direla aurreko urtearekin alderatuta, baina bolumena ez da iristen oraindik 2020aren aurreko urteetako mailara.

Hala, bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria-kasuek eragindako zerbitzu horren eskaria pandemia aurreko ohiko eskaeren azpitik mantendu zen 2022an, 2013tik 2019ra kasuen bolumena ehunetik gora baitzegoen. Hala ere, 2021arekin alderatuta, % 17ko igoera gertatu zen, eta indarkeria tipologia hori pixkanaka berrezarri izanaren adierazle izan daiteke.

Azken urteetako datu atipikoak alde batera utzita, aldi osoan ikusten da zerbitzu horren erabilera pixkanaka gora egin duela bikotekidearen/bikotekide ohiaren indarkeria-kasuetan.

5. GRAFIKOA. BFAREN ARRETA SOZIOJURIDIKOKO ZERBITZUA. BIKOTKIDEAREN EDO BIKOTKIDE OHIAREN INDARKERIAKATIK ARTATUTAKO EMAKUMEAK (KASU BERRIAK).

2005-2022 aldiko bilakaera.

Oharra: 2020tik aurrerako datuek aurrez aurreko arreta baino ez dute barne hartzen, eta urte horietan arreta telematikoa ere erregistratu da.

Iturria: Enplegua, Gizarte Kohesioa eta Berdintasuna Sustatzeko Sailaren datuetan oinarrituta egina. BFA.

Erabiltzaileen batez besteko adina 31 eta 50 urte bitartekoa da (% 39 41 eta 50 urte bitarteko tartean, 2022an). Aipatu behar da, iaz, horietatik heren batek salaketa jarri zuela zerbitzutik igaro aurretik, eta hamarretik seik babes-agindua zutela haren alde.

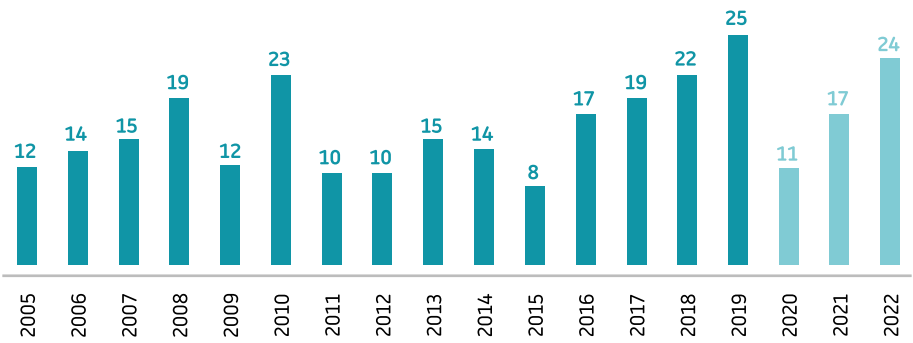
Familia barruko indarkeriaz ari bagara, 2022an Zerbitzuak lehen aldiz zerbitzura joan ziren 15 emakume artatu zituen aurrez aurreko kontsultan (kasu berriak), eta erasotzailea batez ere ondorengoa (% 53) edo aurrekoa (% 40) izan zen, familia-esparruko beste harreman batzuen aldean.

Aurreko kopuruei dagokienaz, erdiak baino gehiagok 50 urte baino gehiago zituzten, eta hori ohikoa da indarkeria mota horretan, adin-talde horretako emakumeen artean eta 18 urtetik beherakoan artean maiztasun handiagoa erakusten baitu. Erabiltzaileen erdiek salaketa jarri zuten Zerbitzura joan aurretik, eta bik babes-agindua zuten.

Gainera, aurrez aurreko kontsulten bidez, 2022an foru-zerbitzuak 24 emakumeri aholkularitza juridikoa eman zien sexu-indarkeriagatik (kasu berriak). Datu hori serieko bigarren baliorik altuena da, osasun-krisiaren aurreko urtean (2019) erregistratutako 25 kasuen maximoaren ondoan.

Taulan ikus daitekeenez, 2020ko jaitsieraren ondoren, hurrengo bi urteetan gora egin du Zerbitzurako sarbideak indarkeria mota horrengatik (% 55 eta % 41, hurrenez hurren).

6. GRAFIKOA. BFAREN ARRETA SOZIOJURIDIKOKO ZERBITZUA.
SEXU-INDARKERIAGATIK ARTATUTAKO EMAKUMEAK (KASU BERRIAK).
2005-2022 aldiko bilakaera.

Oharra: 2020tik aurrerako datuek aurrez aurreko arreta baino ez dute barne hartzen, eta urte horietan arreta telematikoa ere erregistratu da.
Iturria: Enplegua, Gizarte Kohesioa eta berdintasuna sustatzeko sailaren datuetan oinarrituta egina. BFA.

3.1.3. ARRETA PSIKOLOGIKOA: ESKARIA HANDITZEN ARI DA

Foru Aldundiak, 1992tik aurrera, tratu txarren eta sexu-erasoen kasuetan familian esku hartzeko laguntza psikologikoko zerbitzu espezializatua ematen du, Bilbon zentralizatuta zegoena 2006ra arte. Urte horretatik aurrera, eta hurrengo hamarkadan zehar, deszentralizazio-prozesu bat gauzatu zen, eta horrek nabarmen hobetu du herritarrek zerbitzu espezializatu hori eskuratzeko aukera.

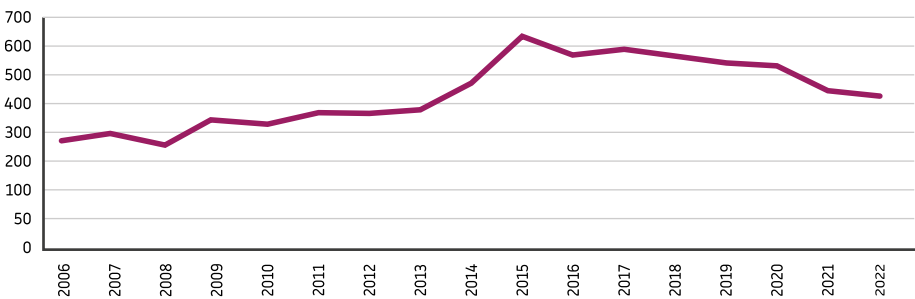
Egungo mapak hamar arreta-gune ditu Lurraldean: Bilbo, Markina-Xemein, Zalla, Ugao-Miraballes, Durango, Gernika-Lumo, Igorre, Portugalete, Leioa eta Getxo.

Egituraren erreformarekin batera, aldi horretan prestazio-orduak igo egin dira ondoz ondo (676 ordu astean 2022an), eta hori beharrezkoa da eskariaren etengabeko hazkundeari erantzuteko aztertutako aldian.

Beste datu garrantzitsu bat da 2022an 1.511 pertsonak jaso zutela arreta. Horietako gehienak (1.383) programak jorratzen duen indarkeria-motaren baten biktima ziren.

Erasotzailearekiko harremanaren arabera, esanguratsua da adieraztea ekitaldi horretan bertan hilean 36 emakumek hasi zutela terapia bat programan, bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindako indarkeriaren ondorioz; guztira, 432 kasu izan ziren 2022an. BIMBn jasotako datuen arabera, zifra hori ez zen hogeitako kasu baino gehiago izaten hilean 2006an.

7. GRAFIKOA. BFAREN LAGUNTZA PSIKOLOGIKOA EMATEKO ZERBITZUA. BIKOTEKIDEAREN EDO BIKOTEKIDE OHIAREN INDARKERIA GATIK ARTATUTAKO EMAKUMEAK (KASU BERRIAK). 2006-2022 aldiko bilakaera.

Iturria: Enplegua, Gizarte Kohesioa eta Berdintasuna Sustatzeko Sailaren datuetan oinarrituta egina. BFA.

Adinaren arabera, 2022ko datuak tarteen arabera ohiko joerara egokitu ziren, eta presentzia handiena erdiko adinei dagokie: ia bi heren 31 eta 50 urte artean kokatu ziren, eta kopururik handiena 41 eta 50 urte artekoa izan zen, % 37ekin.

Lehen adierazi bezala, aztertutako aldian zehar, kasuen lurralde-banaketari mesede egin dio deszentralizazio progresiboak eta, ondorioz, irisgarritasun geografikoa hobetzeak.

2022an, bikotekidearen/bikotekide ohiaren indarkeriagatiko arreta jaso zuten emakumeak (kasu berriak) Bizkaiko 62 udalerritan bizi ziren, eta, biztanleriari dagokionez, probintziako emakumeen % 93,2 biltzen zuten. Aurreko urteetan bezala, tasarik handienak zerbitzua deszentralizatuta duten hiru mankomunitateetan erregistratu ziren: Arratia (29,4), Lea-Artibai (22,2) eta Enkarterri (14,6).

Zerbitzuak, gainera, familia barruko hogeita hamar emakume baino gehiago (kasu berriak) artatu zituen urtean zehar, aurreko ekitaldiko kopuru bera, eta gehienak aurreko ahai-deak (% 71) eta, neurri txikiagoan, ondorengoak (% 26) izan ziren. Gainerako ehunekoa zehar-ahai-deei zegokien.

Baina, zalantzarik gabe, atal honetako alderdirik esanguratsuena sexu-indarkeriaren bilakaeran dago.

Hurrengo grafikoak aztertutako aldian serieak izan duen goranzko joera erakusten du, batez ere 2014tik aurrera.

8. GRAFIKOA. BFAREN LAGUNTZA PSIKOLOGIKOA EMATEKO ZERBITZUA. SEXU-ERASOAGATIK ARTATUTAKO EMAKUMEAK.

2005-2022 aldiko bilakaera.

Iturria: Enplegua, Gizarte Kohesioa eta Berdintasuna Sustatzeko Sailaren datuetan oinarrituta egina. BFA.

Bilakaera horrekin bat etorritz, 2022k Arreta Psikologikoko Zerbitzuan sexu-erasoagatik artatutako emakumeen kopururik altuena izan zuen, 149 kasu guztira. Datu horrek 4 aldiz

baino zertxobait gehiago biderkatzen du aldiaren hasierako zenbakia (35 2005ean). Kasu berriak ere (72 emakume) aldi horretako bigarren baliorik handiena islatu zuten.

Indarkeria-mota horretan ohikoa denez, maiztasun handienak adin-talde gazteenetan izan ziren: erdiak 18 eta 30 urte bitartekoak ziren.

Azkenik, Adingabeen Programa Klinikoa aipatu behar da; izan ere, BIMBren azterketa-urteetan gora egin du, indarkeria-mota horietakoren bat jasaten duten nesken kasuen erregistro progresiboan oinarrituta: 2021eko zifrak 2005eko datua bost aldiz biderkatu zuen, eta serieko maximoa markatu zuen. Hamarretik zortzi neskak ziren (113 guztira), eta hori ere aldi horretako erregistrorik altuena izan zen. 2022an, beheakada txiki bat antzeman zen guztizko kopuruetan: 134 kasu (113 neska eta 21 mutil), eta horietatik ia erdiak kasu berriak izan ziren.

Alderantzizko ibilbidea eginez, BIMBn erregistratutako datuen arabera, 2004az geroztik ia mila espediente ireki edo berriak ireki dira familia barruko eta kanpoko tratu txarren eta/edo sexu-erasoen biktimak diren adingabeen tratamendu berriei buruz. Horietatik hiru laurden neskei dagozkie.

3.1.4. FAMILIEKIKO ESKU-HARTZE SOZIOEDUKATIBO ETA PSIKOSOSIALEKO ZERBITZUA: URTETIK URTERAKO IGOERAK

Bizkaiko Foru Aldundiak 2006an abian jarritako Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatuak Familiekiko Esku-hartze Sozioedukatibo eta Psikosozialeko Zerbitzua izena hartu zuen.

Gerta zitezkeen krisi-egoerei aurre egiteko helburuarekin sortu zen, eta xede zituen pertsonen trebetasunak eta baliabideak emateko, irtenbide egokia lortze aldera.

Bilakaera ulertzeko, komeni da jakitea onuradunak bost ataletan sailkatzen direla:

- » Tratu txarren biktimak diren emakumeak, adingabeak ardurapean izan edo ez, harreman-zentroan sartu ondoren, erasotzailea dagoen familia-etxera itzultzen direnak.
- » Tratu txarren biktimak, erasotzailearekin bizi direnak eta salaketarik jarri ez dutenak.

- » Behin eta berriz salaketak jarri eta kendu ondoren, ezkontideen etxera itzultzen diren emakumeak, adingabeekin edo adingaberik gabe.
- » Tratu txarren biktima diren emakumeak, ardurapean adingabeak dituztenak edo ez dituztenak; erasotzailearekin bizi ez arren, erasotzailearekin berriro bizitzeko arrisku handia dagoela ikusten da, eta, beraz, tratu txarren aurreko egoerara itzultzen dira.
- » Aurreko kasuetan jasotako tratu txarren biktima diren emakumeen kargura dauden adingabeak.

Era berean, garrantzitsua da azaltzea bi esku-hartze mota egiten direla:

- » Indibiduala, emakume eta adingabe bakoitzarentzako ibilbide pertsonal eta malgu bat diseinatuz, esku hartzeko proiektua osatzen duten arloak lantzeko.
- » Taldekoa, bai emakumeekin, bai adingabeekin, garapen pertsonalekoa, ideologizaziokoa eta autolaguntzakoa.

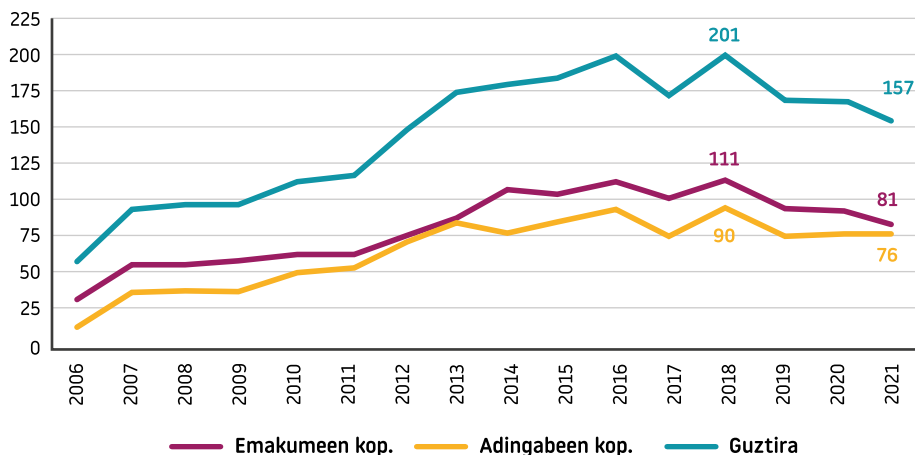
Erabiltzaileen adinari erreparatzen badiogu, lehen urteetan 50 urte edo gehiagoko emakumeen pisu erlatiboa nabarmendu zen, 2009an kasu guztien erdia izatera iritsi zen segmentu hori. 2011tik aurrera, gero eta emakume gazteago gehiago iritsi ziren programara, eta ehuneko hori pixkanaka atzeratzen joan zen. Urte batzuetan, erabiltzaileen laurdena izan zen. Nolanahi ere, programaren alderdi bereizgarria da hori, beste esku-hartze eremu batzuekin alderatuta, adin-kurba handiagoa baita adin-tarte gazteagoetan.

Beste ezaugarri bat da urteen joanean handitu egin dela zerbitzua erabili duten emakumeen jatorrizko udalerrien multzoa, eta hori har daiteke bideratzaile izan daitezkeen erakundeek programa ezagutzen duten adierazletzat.

2021era arteko datuak jasotzen dituen grafikoa ikus daitezkeen bezala, eboluzioak artatutako pertsonen zifraren urte arteko etengabeko igoerak islatzen ditu, salbuespen batzuekin, eta 2018. urtea izan zen aldi horretako erregistrorik altuena markatu zuena.

9. GRAFIKOA. EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAN ESPEZIALIZATUTAKO FAMILIAN ESKU HARTZEKO PROGRAMAN ARTATUTAKO PERTSONAK. (BFA).

2006-2021 aldiko bilakaera.

Oharra: Programa 2006ko maiatzaren 14an jarri zen abian, eta artatutako kasuen bolumena jardueraren hilabeteekiko proportzionala da. Iturria: Bizkaiko Foru Aldundiaren datuetan oinarrituta egina. Enplegua, Gizarte Kohesioa eta berdintasuna sustatzeko Saila.

2021ean zentratzen bagara, programa espezializatu honetan guztira 157 pertsonak hartu zuten parte (81 emakumek eta 76 adingabek). Artatutako emakumeen bi herenek seme-alabak zituzten ardurapean, gehienak adingabeak, eta hori etengabe gertatzen da.

Erabiltzaileek jasandako tratu txar motari dagokionez, programak bost kategoriaz bereizten ditu.

- » Indarkeria fisikoa.
- » Sexu-indarkeria.
- » Indarkeria ekonomikoa.
- » Indarkeria psikologikoa.
- » Indarkeria soziala.

² Tratu txar mota kategorizatzeko, programak “Emakumeen aurkako indarkeria. Terminologia-proposamenak” dokumentuan ezarritako definizioa hartu zuen. Dokumentu hori EAEn etxeko tratu txarrak eta sexu-indarkeria jasaten dituzten emakumei laguntza hobea emateko Erakunde arteko Akordioaren Jarraipen Batzordeak adostu zuen.

Bost mota horiek erreferentziatzen hartuta, BIMBren azterketa-aldian erabiltzaileen artean identifikatu diren indarkeria-adierazpenek antzeko banaketa izan dute urtez urte.

2021ean, aurreko ekitaldian bezala, indarkeria psikologikoa identifikatu zen erabiltzaile berri guztietan, baina soilik horien laurden batean gertatu zen. Garrantzitsua da aipatzea indarkeria mota hori ezin dela besteetatik bereizi; izan ere, beste indarkeria-ekintza mota batzuk gertatzen direnean, kalte psikologikoa eragiten dute beti. Horregatik, kasu gehienetan indarkeria mota desberdinak gainjartzen dira.

2016an, Bizkaiko Foru Aldundiak programa bat jarri zuen abian, aitzindaria EAEn, genero-indarkeriaren biktima diren adingabeen familietan esku hartzeko. Ekimen horren helburu orokorrak honako hauek ziren: adingabeengan eta amaren eta seme-alaben arteko loturan izandako kaltea baloratzea, garatu beharreko esku-hartzearen plangintza eta programazioa egitea, etengabeko ebaluazioa egitea eta gizarte-eragileekiko koordinazioa eta lankidetzat bultzatzea.

Programa honako hauei zuzenduta dago:

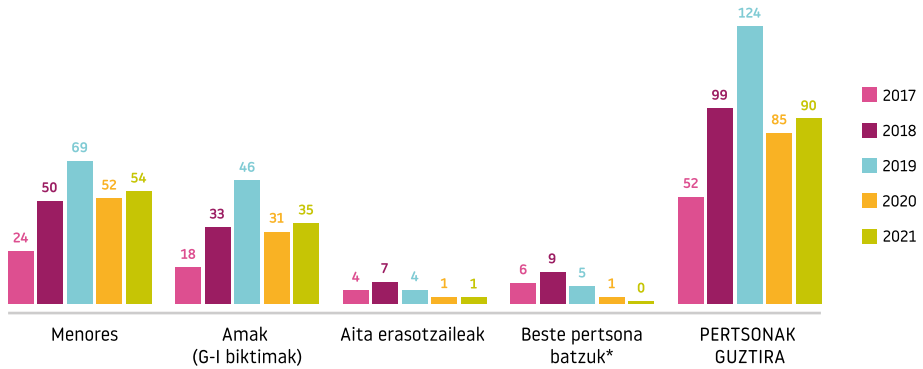
- » Genero-indarkeriaren testuinguruan bizi izan diren haurrak eta nerabeak (3 urtetik aurrera).
- » Haien amak (genero-indarkeriaren biktimak) elkarrekin bizi direnean, edo erreferentziatzeko zaintzailea.
- » Haien aitak, erasotzaileak ez direnean, edo elkarrekin bizi diren senideak edo egoerak eragiten dienak.
- » Haien aitak, erasotzaileak direnean baina harremanetan daudenean, esku-hartzea eskatu eta bertan parte hartzeko prest daudela erakutsi behar dute, baldin eta esku-hartzeak ez badu arriskuan jartzen adingabea edo haren ama.
- » Ama bikotekideek hil dieten haurrak eta nerabeak, eta haiekin bizi diren pertsonak.

Ikus daitekeenez, programaren hasieratik jasotako datuen arabera, 2017an (funtzionamenduko lehen urte osoa) eta 2018an, arreta jaso zuten adingabeen eta familien

kopurua bikoiztu egin zen. 2019an, programaren eskariak hazten jarraitu zuen, eta orain arteko maximora iritsi zen; izan ere, 2020an kopuruak behera egin zuen, eta 2021ean bi kasu gehiago baino ez ziren erregistratu.

10. GRAFIKOA. GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMA DIREN ADINGABEETAN FAMILIAN ESKU HARTZEKO PROGRAMA ESPEZIALIZATUA (BFA).

Artatutako pertsonak 2017-2021

*Beste pertsona batzuk: erasotzaileak ez diren aitak eta elkarrekin bizi diren senideak.

Iturria: Bizkaiko Foru Aldundiaren datuetan oinarrituta egina. Enplegua, Gizarte Kohesioa eta berdintasuna sustatzeko Saila.

2021ean 90 pertsonak jaso zuten arreta programan: 54 adingabe, 35 emakume (haien amak, genero-indarkeriaren biktimak) eta aita erasotzaile bat.

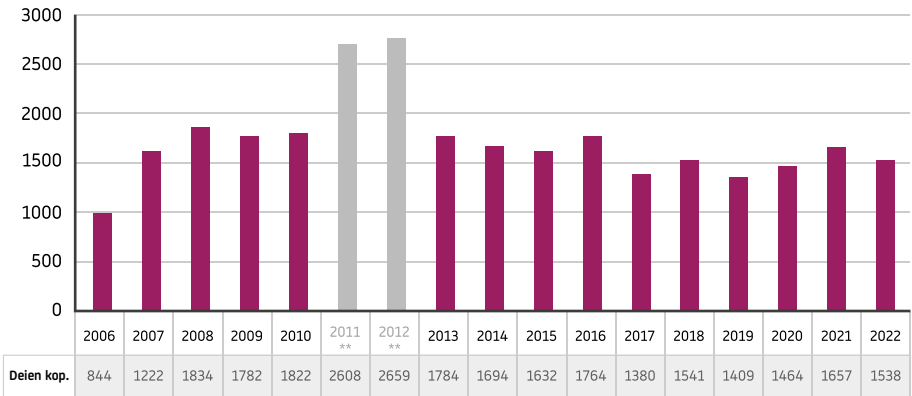
Adingabeen segmentuan, erregistratutako 23 kasu berriak guztizkoaren % 43 izan ziren. Horietatik 12 neskak izan ziren eta 11 mutilak; batez besteko adina 10 urtekoa izan zen. Adierazgarria da, programa abian jarri zenetik, programa horretatik igaro diren 15-17 urteko nerabeen kasuen % 88 haurrei dagokiela.

Amei dagokienez, 2021ean kasu berriak 16 izan ziren (guztizkoaren % 45,5). Batez besteko adina 40 urtekoa izan zen, aurreko ekitaldietakoen antzera, eta horien % 75ek babes-agindu bat zuten edo izan zuten beren alde (12 emakume). Ehuneko hori bat dator aldiko datu errepikatuenekin; izan ere, 2020an soilik izan zuen balio baxuagoa (% 36).

3.1.5. INFORMAZIOA ETA TELEFONO BIDEZKO ARRETA:
BILAKAERA DESBERDINA DENBORAN ZEHAR

Bizkaian indarkeria matxistaren biktima diren emakumeei informazioa eta telefono bidezko arreta emateko zerbitzu espezializatuaren (900 840 111) erabileraren bilakaera irregularra izan da denboran zehar. Grafikoak erakusten duen bezala, lehenengo urteetan jasotako deien bolumenak gora egin ondoren, 2008tik aurrera zifra egonkor samar mantendu zen, urtean 1.700 dei inguru. 2017an, bolumena berriro jaitsi zen, eta, hortik aurrera, batez beste 1.500 dei inguru egin dira urtean, goranzko edo beheranzko gorabehera txikiekin. Zerbitzuak emandako datuen arabera, joan den urtean erabilera pixka bat jaitsi zen aurreko ekitaldiarekin alderatuta; hala ere, hilean ehun dei baino zertxobait gehiago zenbatu ziren.

11. GRAFIKOA. SATEVI. BIZKAIKO DEI EGOKIEN* KOPURUA.
2006-2022 aldiko bilakaera.

(*) Dei egokiak: emakumeen aurkako indarkeriarekin zerikusia dutenak bakarrik.
(**) Zerbitzuaren datu-basean izandako aldaketa baten ondorioz, desorekatu egin ziren 2011 eta 2012ko datuak, eta, beraz, ezin dira alderatu erreferentzia-aldiko gainerako urteekin, bilakaera-ikuspegia lortzeko.
Iturria: Eusko Jaurlaritzaren datuetan oinarrituta egina: 2007 eta 2008, Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila; 2009-2011, Herrizaingo Saila, Genero-indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritzaren bidez; 2012, Emakunde - Emakumearen Euskal Erakundea; 2013tik, Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila.

2022ko daturik berrienetan oinarrituta, eta kontuan hartuta batzuetan pertsona berak hainbat dei egiten dituela Zerbitzura, erregistratutako deiak 1.109 pertsonarenak izan ziren guztira (2021ean baino 20 gutxiago).

{ 34 } Bizkaiko indarkeria matxistari buruzko hogeitazko azterketa

BIMBk aztertutako aldian (2006-2022), zerbitzu hori erabiltzen duten pertsonen bolumena ere nabarmen handitu zen baliabidearen lehen urteetan. Hasierako hazkunde horren ondoren, kopurua egonkor mantendu da, eta mila erabiltzaile inguru finkatu dira.

Interesgarria da azpimarratzea 2022an Zerbitzuarekin harremanetan jarri ziren hamar pertsonatik bederatzik emakumeak direla, 2006an martxan jarri zenetik gertatzen ari den bezala.

Kontsultaren bat egiten duten pertsonen banaketari dagokionez, 2022an aurreko ekitaldiko zifren berdina mantendu zen: % 70,2 indarkeriaren biktimak izan ziren emakumeak, % 23,6 emakume biktimen gertuko pertsonak edo senideak, eta % 6,2 profesionalak.

Zerbitzuaren erabiltzaileei dagokienez, nabarmentzekoa da hurbileko pertsonen edo senideen hazkundeak; izan ere, 2022ko datuak (262) 2006an erregistratutakoaren (103) bikoitza gainditu zuen.

Laburpen gisa, honako alderdi hauek nabarmentzen dituzte 2022an zerbitzura deitu zuten emakume biktimei dagokienez:

- » Horietako gehienek (% 88,7) bikotekidearen/bikotekide ohiaren indarkeria jasan zuten, eta atal horren barruan, bi herenek tratatu txar mota bat baino gehiago jasan zituzten.
- » Tratatu txar psikologikoak kasu guztietan agertu ziren. Ezaugarri hori aztertutako aldi osoan errepikatzen da.
- » Biktimen erdiek baino gehiagok seme-alaba adingabeak zituzten beren ardurapean.

3.1.6. ETXEBIZITZA: GORANZKO ESKAERAK

Gaur egun, etxebizitzaren arloan ekintza positiboko bi neurri ezartzen dira genero-indarkeriaren biktimak diren emakumeentzat:

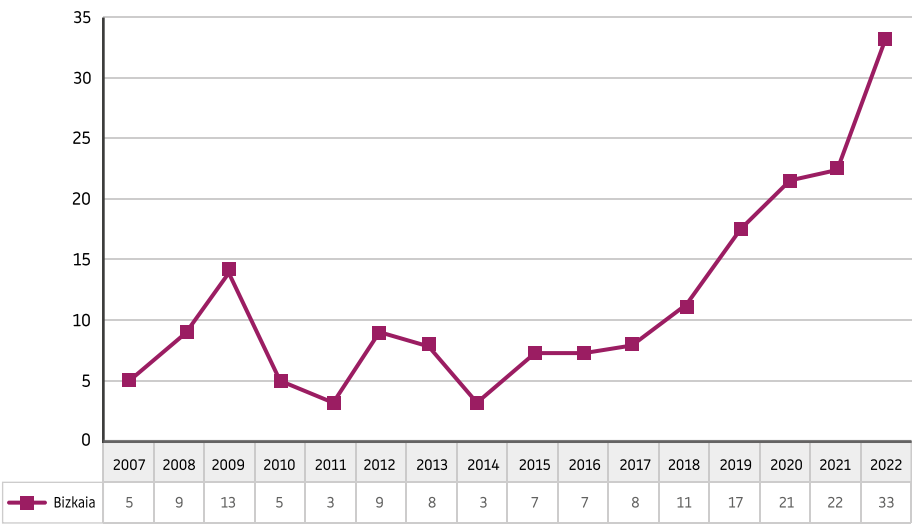
- » Alokairu-erregimeneko etxebizitza zuzenean esleitzea kasu larrietan eta salbuespenetan, eskatzailea udal edo foru harrerako etxebizitza eta zentroen erabiltzailea izan den arabera, bertan emandako denbora bete ondoren.

» Alokairuko babes ofizialeko etxebizitzaren sustapenatarako baremazioan 10 puntu ematea.

Lehenengo atalari dagokionez, 2007tik BIMBn erregistratutako datuek erakusten dute emandako eskaeren kopurua urtez urte igotzen dela 2015etik.

Zehazki, 2022an 33 esleipen itxi ziren Bizkaian, hau da, EAEn guztira emandako eskabideen erdia baino zertxobait gehiago (57). Nabarmentzekoa da emakume onuradunen ia % 70ek 40 urte baino gutxiago zituela.

12. GRAFIKOA. ALOKAIRU-ERREGIMENeko ETXEBIZITZAREN ZUZENeko ESLEIPENA.
2007-2022 aldiko bilakaera.

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren datuetan oinarrituta egina: 2007 eta 2008, Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila; 2009-2011, Herrizaingo Saila, Genero-indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritzaren bidez; 2012, Emakunde - Emakumearen Euskal Erakundea; 2013tik, Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila.

Genero-indarkeriaren biktimei diren emakumeen egoera hobetzera bideratutako etxebizitza eskuratzeko bigarren laguntza-neurriari erreparatzen badiogu, alokairu-erregimeneko

{ 36 } Bizkaiko indarkeria matxistari buruzko hogeituroko azterketa

babes ofizialeko etxebizitzaren sustapenarako baremazioan 10 puntu emateari dagokionez, daturik txundigarria da abian jarri zenetik gora egin duela nabarmen espediente aktiboen kopuruak. 2013an erregistratutako zifrekin alderatuta, 2022an % 123,6ko igoera ikusi zen.

Etxebide Etxebizitzaren Euskal Zerbitzuak genero-indarkeriaren biktima zirela egiaztatu zuten emakumeen 691 espediente aktibo erregistratu zituen iaz Bizkaian, baita 162 alta ere. Bi zifra horiek aztertutako aldiko handienak dira.

Bizikidetzaren-unitatearen (BU) konfigurazioari erreparatuta, espediente aktiboen % 59,6 bi eta hiru pertsonako bizikidetzaren-unitatea duten emakumeenak izan ziren. Erregistro berriei dagokionez, bi heren baino gehiago senideekin bizi ziren emakumeenak izan ziren.

Hala ere, 2022an, Bizkaian hogeituroko emakume inguru izan ziren alokairu-erregimeneko etxebizitzaren esleipendun neurri horren bidez, hau da, datu horiek BIMBn erregistratzen hasi zirenetik izandako kopururik txikiena.

2022ko esleipen horietako gehienetan (% 80) ahaideak zituzten emakumeak ziren.

2022ko datuekin jarraituz, 31 eta 50 urte bitarteko emakumeek izan zuten maiztasun handiena espediente aktiboen eta esleipenen artean (% 70 inguru bi kasuetan), eta erregistratutako altek, berriz, maiztasun handiena (% 63,6) 18 eta 40 urte bitarteko emakumeen artean.

3.1.7. LAGUNTZA EKONOMIKOA: ESKAEREN GORAKADA HANDIA

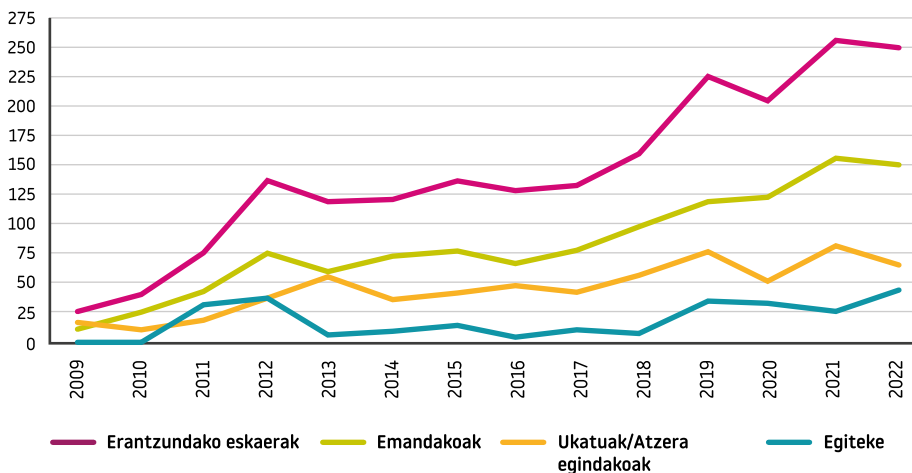
Aztertutako aldiaren laguntza ekonomikorako jasotako eskabideen kopuruak nabarmen egin du gora urteetan zehar.

2022an 253 eskaerari erantzun zitzaizkien Bizkaian (EAEko eskabide guztien erdia baino gehiago), hau da, 2009ko kopurua hamaika aldiz biderkatu zen. Emandako eskabideen bolumena ere nabarmen handitu da BIMBn erregistratutako aldiaren; izan ere, urte hartako zortzi emakiden aldean, 2022an 150 eskaera onartu ziren.

Grafikoan ikus daitekeenez, iaz erantzundako eskaera guztietatik 150 onartu ziren, 53 ukatu egin ziren eta 9 atzera bota ziren. Ekitaldia amaitzean, 41 eskaera ebatzi gabe zeuden.

13. GRAFIKOA. 1/2004 LEGE ORGANIKOAREN 27. ARTIKULUKO DIRULAGUNTZEN ESKABIDEAK, EBAZPENAREN ARABERA. BLH.

2009-2022 aldiko bilakaera.

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren datuetan oinarrituta egina: 2009-2011, Genero-indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza, Herrizaingo Saila; 2012, Emakunde - Emakumearen Euskal Erakundea; 2013tik, Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila.

Jasotako zenbatekoak aztertzerakoan, garrantzitsua da adieraztea, oro har, laguntzaren zenbatekoa langabeziagatik sei hilabeteko subsidioaren baliokidea dela, eta hamabi, hemezortzi edo hogeita lau hilabetera igotzen dela, bi aldagairen arabera:

1. Biktimaren familia-erantzukizunak (ardurapeko seme-alaben edo senideen kopurua).
2. Desgaitasun-maila (% 33koa edo handiagoa), bai biktimarena berarena, bai haren kargura dauden pertsonena.

2022an emakume onuradunen % 40k jaso zituen laguntza handienak (18 eta 24 hilabeteren baliokideak), baina nabarmentzekoa da ehuneko hori behera egiten ari zela 2018tik. Hala ere, iaz sei puntu igo zen aurreko urtearekin alderatuta.

Bestalde, balio absolutuen zifra (60 emakume) aztertutako aldiko handiena izan zen.

2022ko adinaren arabera segmentazioak adierazten duenez, emakume onuradunen ia hiru laurdenak ez ziren 40 urtetik gorakoak, eta, gainera, onuradun adingabe bat zegoen.

Lurralde-mugapeei dagokienez, Bizkaian emandako eskaerak 33 udalerriko emakumeen artean banatu ziren, eta, aurreko ekitaldietako joerari jarraituz, Bilbo izan zen emakume onuradun gehien bildu zituen udalerria.

3.1.8. GIZARTERATZE ETA LANERATZEA GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMA DIREN EMAKUMEENTZAT: PROGRAMA OSOA ETA MALGUA

BIMBren azterketa-urteetan atal honek izan duen bilakaeraren irudi argiagoa izateko, beharrezkoa da 2004ra begiratzea; izan ere, Enplegu Zerbitzu Publikoetan inskribatutako genero-indarkeriaren biktima langabeen laneratzea errazteko neurriak Genero Indarkeriaren aurkako Babes Integraleko Neurriei buruzko abenduaren 28ko 1/2004 Lege Organikoan aurreikusita zeuden.

Ondoren, 11917/2008 Errege Dekretuak emakume horiek gizarteratzeko eta laneratzeko programa bat onartu zuen. Programa horretan, hainbat ekintza sartzen ziren, hala nola teknikari espezializatuen orientazio indibidualizatua, prestakuntza-programa espezifikoak, norberaren konturako jarduerak berri bat hasteko pizgarriak eta genero-indarkeriaren biktima diren emakumeak kontratatzen dituzten enpresentzako pizgarriak, besteak beste.

Lehenago, EAE, Emakumeen eta Gizonen berdintasunerako otsailaren 18ko 4/2005 Legeak ezartzen zuen emakumeen aurkako indarkeria matxistaren biktimek lehentasuna izango dutela beren profilerak egokitzen diren eta osorik edo zati batean euskal administrazio publikoaren funtsekin finantzatzen diren enplegurako prestakuntza-ikastaroetan parte hartzeko.

Horrez gain, Diru-sarrerak Bermatzeko Errentari buruzko maiatzaren 25eko 147/2010 Dekretuak hainbat salbuespen jasotzen ditu, genero-indarkeriaren biktima diren emakumeen prestazioa jasotzeko baldintzak murriztea ahalbidetzen dutenak. Horren ondorioz, Bizkaian enplegu-eskatzailerak gisa inskribatutako biktima askok Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta jasotzen dute.

Datu berrienei erreparatuz gero (2022koak eta Lanbide-Euskal Enplegu Zerbitzuak emandakoak), Bizkaian genero-indarkeriaren biktima ziren 739 emakume zenbatu ziren, enplegu-eskatzaile gisa agertzen zirenak (EAEn erregistratutako emakume biktimen erdia baino gehixeago). 2021arekin alderatuta, zifra horrek % 31,8ko jaitsiera ekarri zuen.

Beherakada gorabehera, nabarmentzekoa da 2022an alten bolumena % 13,4 igo zela Bizkaian aurreko ekitaldiaren aldean, eta guztira 373 kasu berri izan zirela. Horietatik, erdia inguru (173) Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta jasotzen zuten emakumeei buruzkoak ziren.

EAE osoan eta Bizkaian, erregistro berri gehienak langabezian zeuden emakumeei buruzkoak ziren (% 88,5 eta % 90,3, hurrenez hurren).

2. TAULA. GENERO-INDARKERIAREN BIKTIMA DIREN ETA LANBIDEN ENPLEGUA ESKATZEN DUTEN EMAKUMEEEN ALTEN KOPURUA.
2022

	Guztira	Langabezian	%
Bizkaia	373	337	90,3
EAE	672	595	88,5
Bizkaia EAErekiko %	55,5	56,6	

Iturria: Geuk egina, Lan eta Enplegu Sailaren datuetan oinarrituta. Eusko Jaurlaritza.

Adin-tarteen arabera, 2022an, % 67,6k ez zuen 40 urte baino gehiago, eta oso banaketa orekatua izan zen 18 eta 30 urte bitarteko eta 31 eta 40 urte bitarteko adin-tarteen artean.

Genero-indarkeriaren biktima diren emakumeen 2022ko erregistro berrien artean, ehunekorik esanguratsuena bizilekua Bilbon zutenena izan zen (% 46,9), eta horien atzetik, distantzia handian, Santurtzi eta Barakaldo.

Lanbidek Bizkaia osorako emandako 2022ko datuen arabera, genero-indarkeriaren biktima diren emakumeek langabeei zuzendutako prestakuntza-ekintzetan duten parte-hartzeak pixka bat gora egin zuen: % 5ekoa izan zen, eta aurreko urtean, berriz, % 3,5ekoa.

Urtean zehar, 346 lan-kontratu erregistratu ziren Bizkaian bizi diren genero-indarkeriaren biktima diren emakumeentzat, 2021ean (568 kontratu) lortutakoa baino kopuru txikiagoa.

Bi ekitaldien arteko konparazioari esker, kontratu horiek formalizatu zituzten enpresen kopurua jaitsi egin dela ikus daiteke (258 2021ean eta 186 2022an). Hala ere, ez zen aldaketarik izan kontratatatu ziren emakumeen ehunekoetan, bi kasuetan % 20 ingurukoa izan baitzen.

3.2. Polizia-eremua: Biktimizazioen goranzko joera

Polizia-eremua datu-iturri garrantzitsuenetako bat da. Biktimizazioei buruzko bere estatistikan, Eusko Jaurlaritzako Segurtasun Sailak “arau-hauste penal bat jasan duten kasu guztiak zenbatzen ditu, eta Ertzaintzak halakotzat erregistratu ditu, herritarren salaketa baten edo bere ekimenez irekitako polizia-eginbideen bidez”³.

Ertzaintzak emandako datuek ez dute zalantzarik uzten: emakumeen aurkako indarkeriagatiko biktimizazioek goranzko joera erakusten dute 2003tik, urte horretan hasi baitziren erregistratzen BIMBren bidez.

Atzeraka egindako ibilbideari esker, ikus dezakegu biktimizazioen kopurua ia bikoiztu egin dela Behatokiak iraun duen hogeitazko urteetan: 2003an 1.670 izan ziren, eta 2022an, berriz, 3.194. Bilakaerari dagokionez, denbora-tarte horretan zifra % 91,3 igo da, eta balio absolutuetan, 2022an 2003an baino 1.524 biktimizazio gehiago erregistratu ziren.

Goranzko joera urtez urte sendotzen joan da, salbuespen gutxi batzuekin. 2010ean, Bizkaian indarkeria matxistak eragindako biktimizazioen kopuruak behera egin zuen lehen aldiz zazpi urtean. % 10,8ko beherakadak zenbatutako hiru indarkeria matxista motei eragin zien (bikotekidea/bikotekide ohia, familia barrukoa, generokoa eta sexuala). Jaitsiera txikiagoak izan ziren 2015ean (% 7) eta 2021ean (% 1,8).

³ 2010ean, garai hartan Herrizaingo Saila zenak hobekuntzak egin zituen datuen ustiapenean, eta familia barruko indarkeriaren zenbaketa egokitu zuen, erasotzailearen sexuaren arabera. Horrela, erasotzailea gizona den kasuetan soilik sartu zen indarkeria horretan (lehen kasu guztiak sartzen ziren). Era berean, 2009ko datuak zuzendu ditu irizpide horrekin, eta, horregatik, Txosten honetan urte horri dagozkion datuak aipatzen direnean, desberdintasunak antzeman daitezke 2009ko edizioan agertzen zirenekin alderatuta, Sailak emandako aurreko ustiategitik ateratako zifrak jasotzen baitzituen.

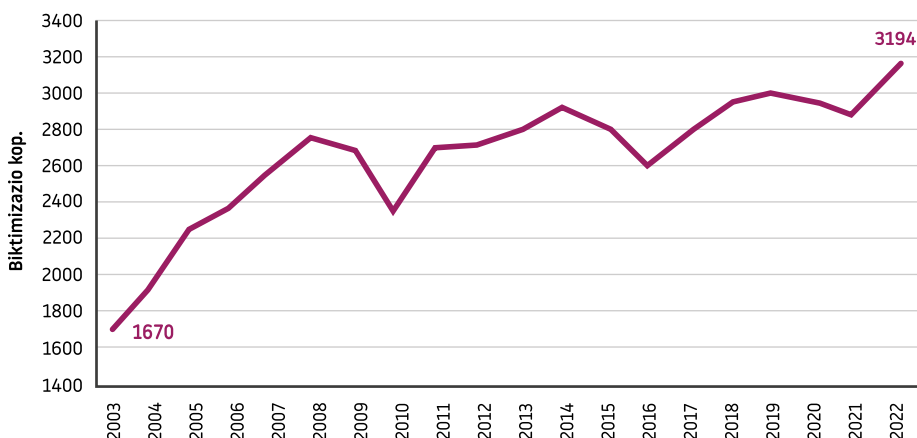
Nolanahi ere, datu berrienek, 2022koak, jaitsiera horiek salbuespenezkoak direla berresten dute, eta aztertutako aldi osoaren goranzko joera berresten dute.

Ekitaldi horretan bertan, Ertzaintzak ia bederatzi biktimizazio-gertaera erregistratu zituen Bizkaian; guztira, 3.194 kasu izan ziren (EAEko guztizkoaren erdia), eta 10.000 emakumeko tasa 53,7koa izan zen, hau da, aurreko urtean baino bost puntu handiagoa.

Aztertutako aldi osoan, 2022k ezarri zuen maximoa, eta % 9,8ko igoera ekarri zuen 2021arekin alderatuta.

14. GRAFIKOA. EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIAREN ONDORIOZKO EMAKUME-BIKTIMIZAZIOAK. BLH.

2003-2022 aldiko bilakaera.

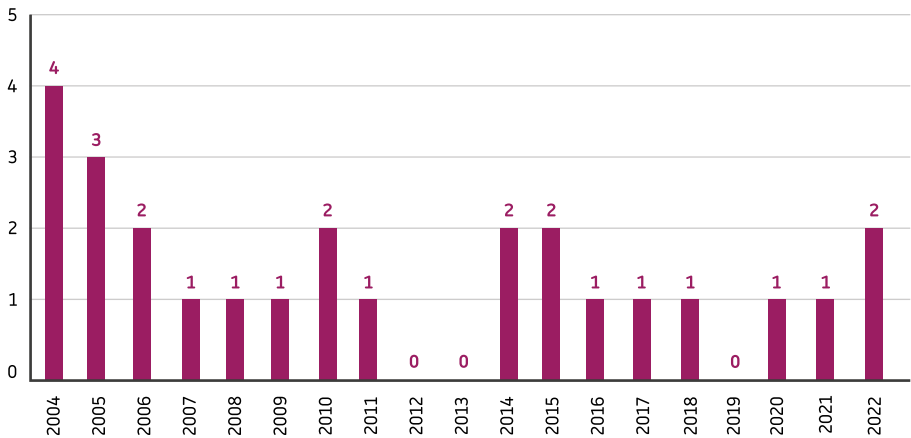
Iturria: Eusko Jaurlaritzako Segurtasun Sailaren datuetan oinarrituta egina.

Emakumeen aurkako indarkeriaren barruan, bikotekideak edo bikotekide ohiak eragindakoa atal espezifiko batean katalogatuta dago, eta datuen azterketa jarraituak erakusten du ehuneko handiena duela (% 73,6 2022an).

Nabarmentzekoa da Bizkaian 25 emakume hil dituela bikotekideak edo bikotekide ohiak 2004tik 2022ra bitartean, eta aztertutako aldian soilik hiru urtez ez dela hildakorik izan.

15. GRAFIKOA. BIKOTEKIDEAREN/BIKOTEKIDE OHIAREN INDARKERIAGATIK HILDAKO EMAKUMEAK. BLH.

2004-2022 aldiko bilakaera.

Iturria: Segurtasun Sailaren datuetan oinarrituta egina. Eusko Jaurlaritza.

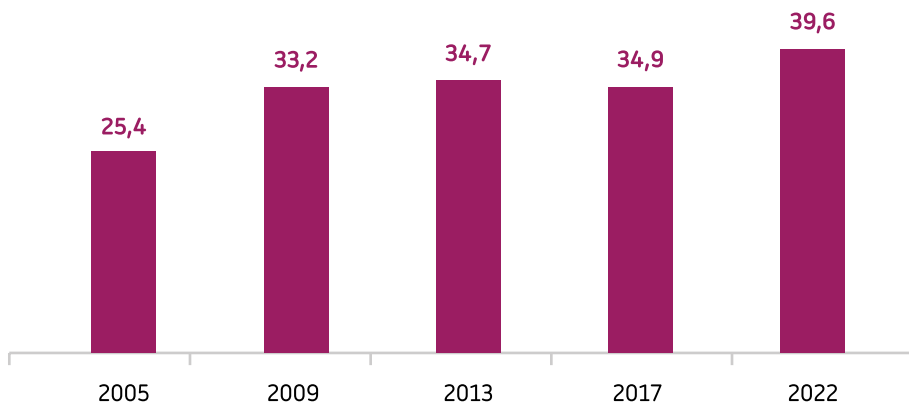
Aldi baterako bilakaerak, gainera, bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeria-gertaeren hazkunde erregularra erakusten du. Hala, 2003az geroztik, urtetik urterako igoe-rak izan dira, batez ere Genero Indarkeriaren aurkako Babes Integraleko Neurriei buruzko 1/2004 Lege Organikoa onartu ondoren. Horren ondorioz, aztertutako aldiko guztizko kopurua 38.779 da.

Biktimizazioen bilakaera islatzeko beste modu bat 10.000 emakumeko tasa da, 2022an 39,6koa izan baitzen. Horrek esan nahi du 14 puntu baino gehiago igo dela 2005. urtearekin alderatuta, urte horretan erregistratu baitzen informazio hori.

Grafikoan ikus daiteke 2022ko datuak aztertutako seriearen maximoa direla.

16. GRAFIKOA. BIKOTEKIDEAREN/BIKOTEKIDE OHIAREN INDARKERIAGATIKO EMAKUME-BIKTIMIZAZIOEN TASA. BLH.

2005-2022 aldiko bilakaera.

Iturria: Eusko Jaurlaritzako Segurtasun Sailaren datuetan oinarrituta egina.

Ertzaintzak egindako gertakarien kalifikazioari erreparatuta, bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeriagatiko emakume-biktimizazio gehienek ere joera erregularra izaten jarraitzen dute denbora-lerroan, eta gehienak honako delitu-mota hauetan kokatzen dira:

- » Tortura eta osotasunaren aurkakoa: batez ere familia-eremuko ohiko tratatu txarren kategorian.
- » Justizia Administrazioaren aurka: segurtasun-neurriak, kautela-neurriak, kondenak eta abar urratzea.

Azpimarratu behar da, halaber, jazarpen-delituak, 2015ean Zigor Kodean sartua eta askatasunaren aurkako delituetan txertatua, goranzko joera argia duela, delitu-tipologia berri gisa sartu zenetik.

Erasotzailearekiko harremanari dagokionez, banantze-testuinguruan gertatzen diren biktimizazioen ehunekoa, biktimaren egungo bikotekidea ez denean, % 50etik gorakoa da.

{ 44 } Bizkaiko indarkeria matxistari buruzko hogeitazterketa

Eusko Jaurlaritzako Segurtasun Sailak emandako datuek, halaber, erasoak gertatzen diren eremu geografikoari buruzko informazioa ematen dute, baina, udalerri mailako biktimizazioen zifrak baloratzera kontuan hartu behar da datu horiek –zerbitzu publikoen erregistroetatik datozenak– ez direla nahitaez lotzen udalerri bakoitzean fenomenoak duen intentsitate handiagoarekin edo txikiagoarekin, baizik eta sistemaren erantzuteko gaitasunarekin, herritarrek baliabideaz egiten duten erabilerarekin eta poliziaren jarduerarekin berarekin.

Hura irakurtzean, hainbat alderdi hartu behar dira kontuan, hala nola baliabideak duen irisgarritasuna, herritarrek –biktimek, hurbilekoek eta abarrek– zerbitzu publikoak erabiltzeko duten prestasuna (baliabidearen existentzia ezagutzea, biztanleek hautematen duten hurbiltasuna, zerbitzuarekiko konfiantza sentitzea, eta abar) edo polizia-agenteez ofizioz jardutea.

Bizkaian tamaina handieneko hamar udalerriek biztanleriaren % 67,9 biltzen dute. Bolumen horrekin bat etorriz, bikotekidearen edo bikotekide ohiaren indarkeriagatik biktimizazioen ehuneko handiagoa erregistratu da horietan (2022an 100 gertakaritik 69). Hala ere, bat-etortze hori desagertu egiten da udal-errealitatera jaistean, biktimizazioen banaketa ez baitator bat kasu guztietan biztanleria-bolumenarekin, lehen azaldutako arrazoiengatik.

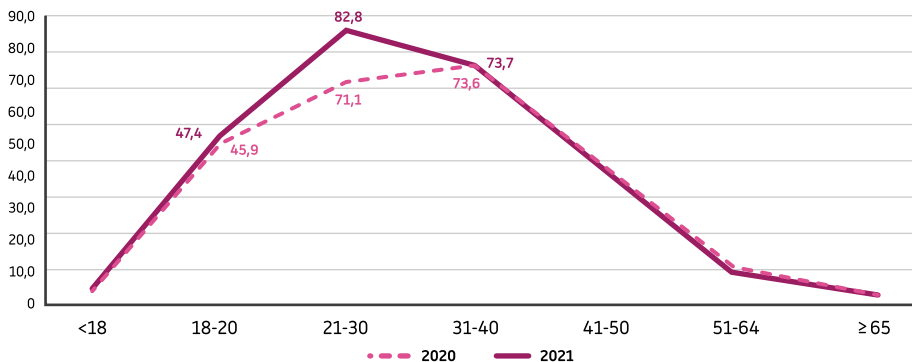
Ohiko jarraibideari jarraituz, 2022an, biktimizazioen erregistroa orokorra izan zen Lurralde osoan, eta indarkeria-mota horien gertakariren bat gertatu zen Bizkaiko 112 udalerrietako 91tan.

Adinei erreparatzen badiegu, jarraibidearen arabera, adin-talde guztietako biktimak badaude ere eta horietan guztietan hazkundea badago ere, ia bi heren 40 urtetik beherako emakumeei dagozkie, eta 31 eta 40 urte bitarteko adin-tartea da nagusi.

Joera hori 2022an berretsi zen berriro, eta aldi horretan biktimen % 62k 40 urte baino gutxiago zituen. Talde horren barruan, 37 adingabe zeuden (32, 2021ean); horietatik 36 14 eta 17 urte bitarteko nerabeak ziren, eta bat 14 urte baino gutxiagokoa.

17. GRAFIKOA. BIKOTEKIDEAREN/BIKOTEKIDE OHIAREN INDARKERIAREN BIKTIMA DIREN EMAKUMEAK, ADINAREN ARABERA (10.000 EMAKUMEKO TASA). BIZKAIA.

2020-2021 aldiko bilakaera.

Oharra: 10.000 emakumeko tasa, biktima kopuruaren eta adin horretako biztanleriaren arabera kalkulatuta.

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren datuetan oinarrituta egina. Segurtasun Saila (poliziaren datuak) eta EIN (herritarren datuak).

Adin-tarte bakoitzeko biktima-kopuruaren eta adin horretako biztanleriaren arteko erlazioak erakusten duenez, Ertzaintzak ezagutzen dituen kasuak gora egiten hasten dira 18 urtetik aurrera, eta behera egiten dute 40 urtetik aurrera.

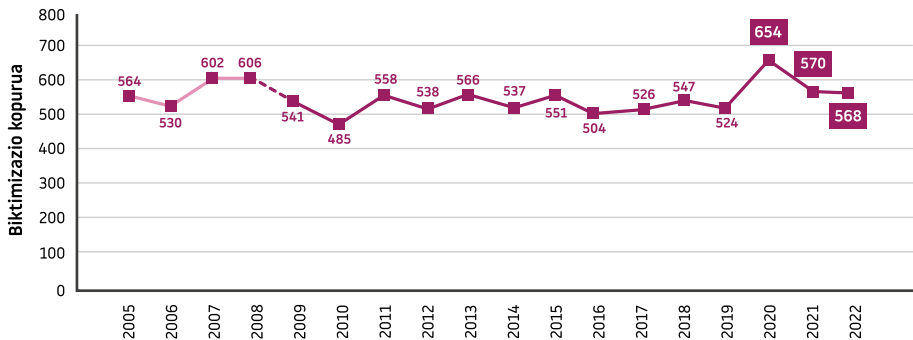
Garrantzitsua da ulertzea aurkeztutako datuek ez dutela irudikatzen indarkeria mota hori jasaten duten emakumeen kasuistika orokorra, baizik eta aztertutako aldian erakundeen laguntza jaso dutenena (kasu honetan, Ertzaintzaren polizia-zerbitzuena), babeserako eta laguntzarako neurriak aktibatu direlako, biktimaren beraren ekimenez edo ez. Nolanahi ere, zifrek agerian uzten dute adinak urtez urte irauten duela zerbitzuak eskuratzeko orduan.

Erasotzailearen irudiari dagokionez, datuek erakusten dute 1.600 gizonek erasotzen diotela bikotekideari edo bikotekide ohiari, urtetik urtera aldaketa gutxi eginez. Gehienak 31 eta 50 urte bitartekoak dira. Azken ekitaldietan, Ertzaintzak ez du 17 urtetik beherako bikotekidearen/bikotekide ohiaren indarkeria-erasotzailerik erregistratu, eta adin-tarte gehienek beherakada txikiak izan dituzte, 21 eta 30 urte bitartekoek izan ezik.

Gizonek familia-eremuan emakumeen aurka erabilitako indarkeriari dagokionez, bikoteki-deak edo bikotekide ohiak eragindakoa izan ezik, 2022an Ertzaintzak 568 emakume-biktimizazio erregistratu zituen Bizkaian familia barruko indarkeriagatik, hau da, 10.000 emakume-ko 9,6ko tasa. Zifra hori aurreko urtekoaren antzekoa da, eta, oro har, aztertutako aldiaren zenbatutako antzekoa.

Bilakaeraren desberdintasun aipagarri bakarra 2020an gertatu zen, 654 gertaera erregistratu baitziren. Kontuan hartu behar da biktimizazio horiek pandemiaren esparruan gertatu zirela, eta, beraz, beste arreta-zerbitzu batzuetan ere familia barruko indarkeria-kasuen bolumen handiagoa hauteman zela.

18. GRAFIKOA. FAMILIA BARRUKO GENERO-INDARKERIAK ERAGINDAKO EMAKUME-BIKTIMITAZIOEN KOPURUA. BLH.
2005-2022 aldiko bilakaera.

*Oharra: 2009tik (barne), erasotzailea gizona den biktimizazioei buruzko datuak dira. Aurreko urteetako datuek biktimizazio guztiak biltzen dituzte, erasotzailearen sexua edozein dela ere, eta, beraz, erasotzailea emakumea denean ere biltzen da. Grafikoa lerro eten batekin eta kolore-aldaketa batekin egindako haustura hori markatzen da.

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren datuetan oinarrituta egina. Segurtasun saila.

Biktimak erasotzailearekin duen harremanaren arabera, biktimizazioak hiru taldetan sailkatzen dira:

- » Alaba adingabea.
- » Ama.
- » Gainerako senideak.

Azken 20 urteetan ohikoa izan denaren arabera, 2022an ere gertaera gehienetan biktima ama izan zen (% 43,3) eta % 16,4an alaba adingabea zen.

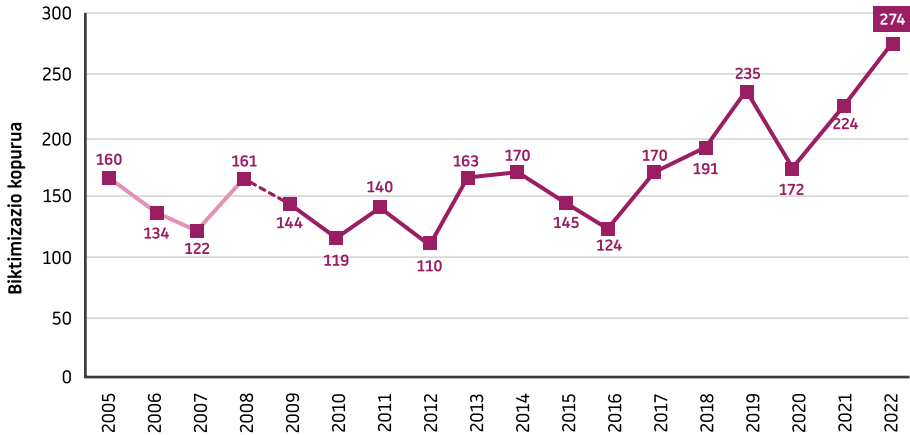
Datuen azterketa jarraituak, gainera, erakusten du familia barruko indarkeriak erakusten dituela maiztasun handienak adingabeen artean (% 25 2022an) eta 50 urtetik gorakoen artean (% 39 2022an).

Sexu-indarkeriari dagokionez, beren familia-eremukoak ez diren gizonek emakumeen aurka eragindako sexu-indarkeriari buruzko datuak jasotzen dira. Sexu-askatasunaren aurkako delituak Zigor Kodean halakotzat tipifikatutakoak dira: sexu-erasoa, sexu-abusua, sexu-jazarpena, exhibizionismoa, sexu-probokazioa, adingabeen ustelkeria, behartutako prostituzioa eta adingabeen pornografia.

Grafikoan ikus daitekeenez, azken bosturtekoan urtez urteko igoerak daude (2020an izan ezik, pandemiarekin batera). 2022ko zifrek maximo historikoa markatu zuten. Ekitaldi horretan, sexu-askatasunaren aurkako delituengatik 274 emakume-biktimizazio erregistratu zituen Ertzaintzak Bizkaian (271 emakume biktima), eta sexu-indarkeriagatiko lurralde-tasa 4,6 biktimizaziokoa izan zen 10.000 emakumeko; aurreko urtean, aldiz, 3,7 biktimizaziokoa izan zen.

19. GRAFIKOA. SEXU-ASKATASUNAREN AURKAKO DELITUENGATIKO EMAKUME-BIKTIMIZAZIOEN KOPURUA.

2005-2022 aldiko bilakaera.

Oharra: 2009tik (barne), erasotzailea biktimaren familia-eremukoa ez den biktimizazioei buruzkoak dira datuak. Aurreko urteetako datuek sexu-askatasunaren aurkako delitu guztiak biltzen dituzte, biktimaren eta erasotzailearen arteko harremana edozein dela ere, eta, beraz, bikotekidearen/bikotekide ohiaren eta beste senide batzuen sexu-erasoak biltzen dira. Grafikoan lerro eten batekin eta kolore-aldaketa batekin egindako haustura hori markatzen da.

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren datuetan oinarrituta egina. Segurtasun saila.

2022ko biktimizazioen % 92 sexu-erasoa (% 44) edo sexu-abusua (% 48) izan ziren. Horri dagokionez, komeni da adieraztea 10/2022Lege Organikoaren erreformaren ondoren sexu-abusuaren delitua ez dagoela Zigor Kodean 06/10/2022tik.

Indarkeria-mota horretan ohikoa denez, polizialki erregistratutako biktimak oso emakume gazteak dira, eta ia erdiak ez du 20 urte baino gehiago (% 47,2 2022an), eta 93 adingabe daude horien artean. Beraz, esan daiteke 2022an sexu-indarkeriaren hamar biktimatik hiru baino zertxobait gehiago adingabeak zirela.

Ezinezkoa da, ordea, delitu mota horien erasotzaileen adinaren arabera banaketa zehatz-mehatz ezagutzea, kasuen ehuneko handi batean datu ezezaguna baita.

2021eko zifrek esaten digutena da sexu-indarkeriagatiko hamar biktimizaziotik ia zortzi 25.000 biztanletik gorako udalerrietan gertatu zirela. Talde horretan, udalerri guztiek izan zuten gertakariren bat, eta horietan lurraldeko batez bestekoa bikoizten zuten indizeak jaso ziren.

Biktimizazioen denbora-banaketari dagokionez, aztertutako aldian izandako joerak erakusten du sexu-askatasunaren aurkako delituak nabarmen areagotzen direla asteburuetan, goizaldeko maiztasun handiagoarekin, zehazki goizeko ordu batetik seietara bitartean.

3.3. Eremu judiziala: salaketak, kopururik altuenean 2005etik

Bizkaian, Emakumeen aurkako indarkeriaren arloko hiru epaitegi eskusibo daude: bi Bilboko barruti judizialean eta bat Barakaldokoan. Bilboko 1 zenbakiko Epaitegia 2005ean jarri zen martxan, 1/2004 Lege Organikoa indarrean sartu zenean. Geroago, 2007. urtearen hasieran, Bilboko 2 zenbakiko Emakumeen aurkako indarkeriaren arloko epaitegia sortu zen, 1 zenbakiko Emakumeen aurkako indarkeriaren arloko epaitegian hasitako kasuen bolumen handiaren ondorioz. Azkenik, 2008ko ekainaren 30ean, Barakaldoko barruti judizialean 1 zenbakiko Emakumeen aurkako indarkeriaren arloko epaitegia sortu zen.

Bizkaiko gainerako barruti judizialetan, instrukzioko epaitegi bat edo lehen auzialdiko eta instrukzioko epaitegi bat espezializatu da. Egoera horretan daude Balmaseda, Durango, Gernika-Lumo eta Getxoko barruti judizialetako epaitegiak.

Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiaren datuak kontuan hartuta, BIMBk Bizkaiko prozesu judizialen panoramika egin du 2005etik 2022ra.

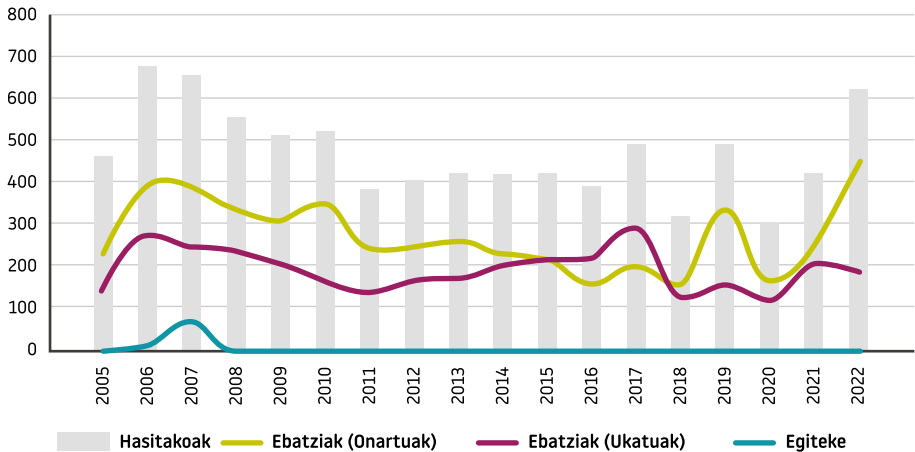
Informazio berrienetik abiatuz gero, ikus dezakegu azken ekitaldi horretan, zuzenean edo eraldaketa bidez, 372 auzi zibil sartu zirela Bizkaiko barruti judizialetan. 2014 eta 2020 urteen artean erregistratutako bolumenaren beherakadaren ondoren, 2021ean eta 2022an kontabilizatutako gai zibilek gora egin dutela ikusten da. Azken urte horretan, bolumena % 16,6 igo zen aurreko ekitaldiaren aldean.

Sartutako auzi zibil eta penalen arteko aldea esanguratsua izan zen. 2022an 4.644 auzi penal sartu ziren, hau da, 2021ean baino % 7,7 gehiago, eta aztertutako aldi osoko kopururik handiena da.

Gainera, 2022an 3.450 salaketa zenbatu ziren Bizkaiko epaitegietan (aurreko ekitaldian baino % 11,6 gehiago). Berriz ere, datu hori 2005etik izan den altuena da, eta egunean bederatzi salaketa baino gehiago jasotzen ditu.

Alderdi esanguratsu bat da biktimek berek aurkeztu zituztela eskari gehienak (% 63,1), eta horietatik erdiak baino gehiago polizia-atestatuaren bidez. Puntu horri dagokionez, nabarmentzekoa da 2022an 629 Babes Agindu hasi zirela (+%49,4 2021arekin alderatuta), eta horietatik hamarretik zazpi hartu zirela.

20. GRAFIKOA. EBAZPENAREN ARABERA HASITAKO BABES-AGINDUAK. BLH.
2005-2022 aldiko bilakaera.

Iturria: Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiaren datuetan oinarrituta egina.

Azpimarratu beharreko beste ezaugarri bat biktimaren eta salatuaren arteko harremanari dagokiona da. 2022an, indarkeriaren egilea ezkontide ohia edo lankide ohia izan zen kasuen erdietan baino gehiagotan, eta erlazio afektibo ohiak izan ziren babes-aginduen bolumen handiena bildu zutenak (% 51,8). Aitzitik, egungo ezkontideek edo bikoteek kasuen % 40,4 bildu zituzten.

Hurrengo taulan, parametro horrek BIMB aztertzeo urteetan izan duen bilakaera ikus daiteke xehetasunez.

3. TAULA. ERASOTZAILEEN ETA BIKTIMEN ARTEKO AHAIDETASUN- EDO AFEKTIBITATE-HARREMANA. BLH .
2005-2021 aldiko bilakaera.

Urtea	Número					Porcentaje			
	Ezkontidea	Harreman			Guztira	Ezkontidea	Harreman		
		Ezkontide ohia	Harreman afektiboa	afektibo ohia			Ezkontide ohia	Harreman afektiboa	afektibo ohia
2005	122	32	88	69	311	39,2	10,3	28,3	22,2
2006	244	81	170	177	672	36,3	12,1	25,3	26,3
2007	202	88	205	169	664	30,4	13,3	30,9	25,5
2008	164	68	172	167	571	28,7	11,9	30,1	29,2
2009	151	47	145	169	512	29,5	9,2	28,3	33,0
2010	135	65	144	172	516	26,2	12,6	27,9	33,3
2011	111	52	96	110	369	30,1	14,1	26,0	29,8
2012	110	63	78	149	400	27,5	15,7	19,5	37,3
2013	124	59	105	126	414	29,9	14,3	25,4	30,4
2014	125	54	79	156	414	30,2	13,0	19,1	37,7
2015	120	69	98	136	423	28,4	16,3	23,2	32,2
2016	80	85	74	148	387	20,7	22,0	19,1	38,2
2017	115	96	99	163	473	24,3	20,3	20,9	34,5
2018	69	53	62	127	311	22,2	17,0	19,9	40,8
2019	97	74	128	192	491	19,8	15,1	26,1	39,1
2020	47	30	100	127	304	15,5	9,9	32,9	41,8
2021	80	46	132	163	421	19,0	10,9	31,4	38,7

Iturria: Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiaren datuetan oinarrituta egina.

Kapitulu honetako datuen bilakaera behar bezala ulertzeko, komeni da jakitea adingabeei dagokienez babes- eta segurtasun-kautelazko neurrietan sartzen direla, besteak beste, bisita-erregimena, guraso-ahala, zaintza eta jagoletza etetea, bai eta arrisku edo kalte bat saihesteko babes-neurria ere.

BJKNk bildutako eta emandako informazioaren arabera, 2005etik 428 neurri ezarri dira Bizkaian. Horietatik, hamarretik lau zaintza eta jagoletza eteteari buruzkoak izan dira (194); % 26,6 bisita-erregimena eteteari dagokio (114); ehuneko txikixeago bat adingabeak babestera bideratu da (91), eta 29 kasuk bakarrik ezartzen dute guraso-ahala etetea. Neurri gehienak babes-agindu baten esparruan ematen dira.

Berriz ere azpimarratu behar da 2022ko datuek markatu zutela aztertutako aldi osoan erregistratutako zifrarik altuena, 105 neurri guztira. Horietatik 43 bisita-erregimena eteteari buruzkoak izan ziren, zehazki, zaintza eta jagoletza eteteari zegozkion, eta 19 guraso-ahala eteteari.

3.4. Osasun-arloa: kasu gehiago

Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila da, 2013az geroztik, Bizkaiko osasun-eremuko ospitale-arretan eta lehen mailako arretan atzemandako genero-indarkeriaren kasuei buruzko datuak BIMBri ematen dizkion beste informazio-iturrietako bat, 14 urte edo gehiagoko emakumeei buruzkoak.

2022an Bizkaiko larrialdi-zerbitzuetan eta ospitale-kontsultetan erregistratutako genero-indarkeriaren 520 kasuek % 7ko igoera ekarri zuten aurreko ekitaldiarekin alderatuta, eta aztertutako aldi osoko (2013-2022) bolumenik handiena izan zen.

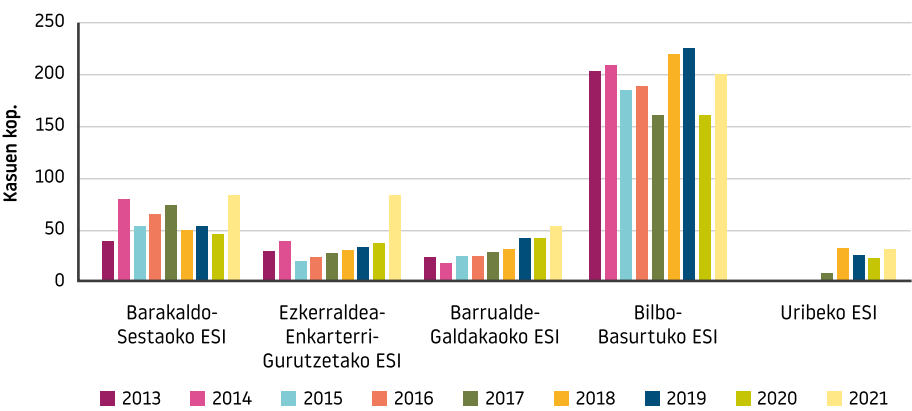
Erakunde sanitarioen arabera, Bilbo-Basurtu ESIak detektatu zituen kasuen ia erdiak, eta hori 2013tik gertatzen ari da. Ondoren, Barakaldo-Sestao ESIa, Ezkerraldea-Enkarterri-Gurutzeta ESIa, Barrualde-Galdakao ESIa eta Uribe ESIa etorri ziren. Gainerako kasuak, ehuneko txiki batean, Bizkaiko Osasun Mentaleko Sarekoak dira.

4. TAULA. LARRIALDIETAN ATZEMANDAKO KASUEN BANAKETA (%), OSASUN-ERAKUNDEAREN ARABERA. BLH.
2013-2021 aldiko bilakaera.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Barakaldo-Sestaoko ESI	13,8	22,5	19,1	21,0	25,6	14,2	15,1	15,5	18,4
Ezkerraldea-Enkarterri-Gurutzetako ESI	9,5	12,0	6,7	8,0	8,4	9,4	9,4	12,2	19,1
Barrualde-Galdakaoko ESI	7,4	4,7	7,5	7,0	8,1	7,4	9,7	11,8	11,5
Bilbo-Basurtuko ESI	69,3	60,A	66,7	64,0	55,6	61,0	59,8	53,9	44,1
Uribeko ESI*	-	-	-	-	2,3	8,0	5,9	6,6	6,7

*Uribeko ESiko ospitaleak 2017ko maiatzean ireki zuen larrialdi-zerbitzua.
Oharra: ESI: Erakunde Sanitario Integratua. Barakaldo-Sestaoko ESIak San Eloy Ospitalea hartzen du; Ezkerraldea-Enkarterri-Gurutzetako ESIak Gurutzetako Unibertsitate Ospitalea; Barrualde-Galdakaoko ESIak Gernika-Lumo Ospitalea eta Galdakao-Usansolo Ospitalea; Bilbo-Basurtuko ESIak Basurtuko Unibertsitate Ospitalea; Uribeko ESIak Urduliz-Alfredo Espinosa Ospitalea.
Iturria: Eusko Jaurlaritzaren datuetan oinarrituta egina. Osasun Saila.

21. GRAFIKOA. LARRIALDIETAN ATZEMANDAKO KASUEN KOPURUA, OSASUN-ERAKUNDEAREN ARABERA. BLH.
2013-2021 aldiko bilakaera.

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren datuetan oinarrituta egina. Osasun Saila.

Bestalde, Lehen Mailako Arreta Zerbitzuak ere kontuan hartutako aldia (2013-2022) detektatutako kasuen kopururik handiena zenbatu zuen 2022an. Zehazki, genero-indarkeriaren 446 kasu identifikatu ziren urtean zehar. Datua erakunde sanitarioen arabera banakatzean, ikus daiteke banaketa 2021eko zifren antzekoa izan zela. Barrualde-Galdakao ESIa izan zen, aurreko ekitaldietako ereduari jarraiki, kasu gehien detektatu zituen erakunde sanitarioa, guztizkoaren ia erdia. Bestalde, 2021arekin alderatuta, Barakaldo-Sestao ESIa izan ezik, egonkor mantendu baitzen, datuek erakutsi zuten kasuen detekzioaren gorakada orokorra: Uribe ESItik Barrualde-Galdakao ESIra.

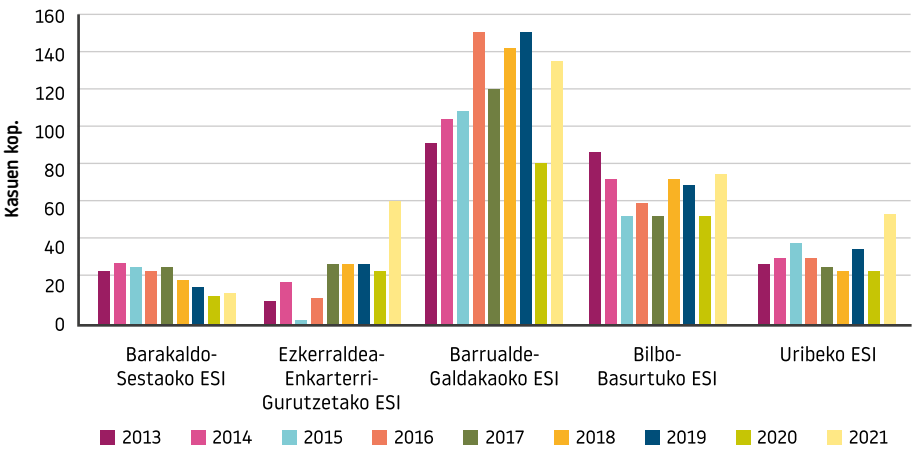
5. TAULA. LEHEN MAILAKO ARRETAN ATZEMANDAKO KASUAK (%), ESIAREN ARABERA. BLH. 2013-2021 aldiko bilakaera.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ezkerraldea-Enkarterri-Gurutzetako ESI	5,3	6,7	3	5	10,6	97	9,2	12,2	17,7
Uribeko ESI	12,3	13	16,5	11,9	10,6	9	12,6	13,3	16,2
Barakaldo-Sestaoko ESI	9,4	11,8	11,9	9,4	11	6,8	5,5	7,1	5,1
Barrualde-Galdakaoko ESI	37,3	41,7	46,6	53,2	47,5	50,7	51,2	41,3	40,7
Bilbo-Basurtuko ESI	35,7	26,8	22	20,5	20,4	23,7	21,5	26	20,4

Oharra: ESI: Erakunde Sanitario Integratua.
Iturria: Eusko Jaurlaritzaren datuetan oinarrituta egina. Osasun Saila.

Biktimen adinari erreparatuz gero, 2022ko kasu gehienak ospitaleetako larrialdien eremuan 40 urtetik beherako emakumeei egokitu zitzaizkien. Azpimarratu behar da larrialdietako osasun-erregistroetan 50 urtetik gorako emakume gutxi zeudela, beste adin-talde batzuekin alderatuta. Adin-tarte horretarako, Lehen Mailako Arreta Zerbitzuak jarraitzen du izaten beste arreta-eremu batzuekin alderatuta ikusgarrienak diren espazioa.

22. GRAFIKOA LEHEN MAILAKO ARRETAN ATZEMANDAKO KASUEN KOPURUA, ESIAREN ARABERA. BLH. 2013-2021 aldiko bilakaera.

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren datuetan oinarrituta egina. Osasun Saila.

» *BIZKAIKO INDARKERIA MATXISTAREN BEHATOKIA*

Ondorioak

Argitalpen honek BIMBen hogeituro urteko bizitzaren ibilbidea egiten du, hogeituro urte Bizkaiko Batzar Nagusien ekimen baten esparruan behatoki hau martxan jarri zenetik.

Urte horietan, bilakaera izan du kontzeptuan, konfigurazioan eta errealitatea aztertzeke moduan, emakumeen aurkako indarkeriaren garapen teorikora eta arau-esparrura egokitzeko, hain zuzen ere. Era berean, arreta-zerbitzuetan ere aldaketak egin dira, eta aldaketa horiek datu-iturrietan eta lortutako informazioan islatu dira.

Gaur egun, BIMBen zeregina adierazle berriak txertatzea da, baita fokua erasotzaileengan ere jartzea, indarkeria matxistaren errealitate osoa zehatz-mehatz ezagutzeak politika publiko eraginkorrak eraikitzea ahalbidetzen duelako premisatik abiatuta. Ildo beretik, BIMBa lanean ari da Lurralde Historikoko udalerriek tokiko errealitateari buruzko informazio zehatza izan dezaten, Bizkaiko udalerri bakoitzaren datuak eskainiz.

Datuak izugarriak dira, bai biktimizazioei eta biktimak diren emakumeei dagokienez, bai baliabideetako arretei dagokienez.

Hogeituro urte horietan, emakume biktimen eta biktimizazioen bilakaera gero eta handiagoa izan zen, eta Ertzaintzak, urte horietan, 52.746 biktimizazio erregistratu zituen Bizkaian. 2022. urteak serie osoko erregistrorik handiena du: 3.194 biktimizazio (bederatzi biktimizazio egunero Bizkaian) eta 2.524 emakume biktima. 2003. urtearekin alderatuta, % 91ko igoera izan da; beraz, bilakaeraren ezaugarri nagusia goranzko joera da, oro har.

Bestalde, arreta-datuek zerbitzu horien bilakaera eta erabiltzaileen hazkundera islatzen dute. Ia baliabide guztiek izan dituzte zifrarik altuenak 2022. urtean, eta horrek agerian uzten du arreta indartzeko lanean jarraitzeko beharra, premia.

Azken batean, BIMBa ezinbesteko tresna gisa aldarrikatzeko beharra gogorarazten duten datuak, informazio zorrotzaren bidez, indarkeria matxistaren aurka borrokatzeko politika publikoak gidatzen laguntzen duen tresna gisa.

*{ Liburu hau Bilbon
inprimatu da 2023ko
azaroan*